

Poštšina plačana v gotovini



Slavinski- vestnik

LETO 1939
ŠTEV. 12

PLANINSKI VESTNIK, LJUBLJANA (Jugoslavija, Slovenija)

Izdaja in zalaga: SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO - OSREDNJE DRUŠTVO, LJUBLJANA

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 50 Din, za inozemstvo 80 Din. Naroča, plačuje, reklamira, inserira se pri upravi: Osrednje Slovensko Planinsko društvo v Ljubljani. — Glavni urednik: dr. Josip Tomišek v Mariboru; njemu se pošiljajo rokopisi, poročila, sploh spisi za tisk besedila. — Za vsebino so odgovorni avtorji; njim se pridržava pravica ponatisa.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko društvo - Osrednje društvo, Ljubljana. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik Jože Kramarič).

Vsebina 12. štev.: Jos. Wester: Pohod na Jalovec, 2643 m (str. 345). — Dr. Jos. C. Oblak: Pozabljena planinska pokrajina pod Dobrčo (str. 350). — Boris Režek: Jugozahodni greben Planjave (2399 m) z Macesnovca (str. 355). — Prof. Silva Antić-Merčun: V Dolomitih, na Marmolati — planinsko in prirodoznansko (str. 361). — Lado Božič: Planinstvo v Idrijski kotlini (str. 365). — Obzor in društvene vesti: † Franc P. Zajec (str. 368); Proslave na Pohorju (str. 369); Dr. Valter Bohinec: »Kje smo in kako smoc« (str. 369); Prof. D. J. Deroko: Drina (str. 370); Razgled po planinskih časopisih (str. 371); Smrtna nesreča Rafka Robana (str. 372); Odlikovanje (str. 372); Od uredništva (str. 372).

Ako potrebujete

tiskovine, kataloge, ilustracije, prospekte in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, se blagovolite obrniti na

Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani

Brzjavni naslov: »Jugotiskarna Ljubljana«

BAKROTISK, OFFSET-
IN LITOGRAFSKI TISK
KLISARNA
TISKARNA ZA KNJIGO-
IN UMETNIŠKI TISK

Umetniški grafični zavod, v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo lepo, solidno in po zmerni ceni

Za Vas, za Vaše otroke — dijake,
za vse družinske člane

papir, pisarniške potrebščine
(nalivna peresa, vse tehnične potrebščine, šolske in vse tu- in inozemske knjige).

Za okras in uporabo kristalne vaze in garniture; odlične izdelke iz keramike: vaze, svečnike, kipe; umetniške izvirne slike.

Gospod!

Gospa! Kje dobite vse to
v največji izbiri?

Pri »NOVI ZALOŽBI«

v LJUBLJANI, Kongresni trg št. 19

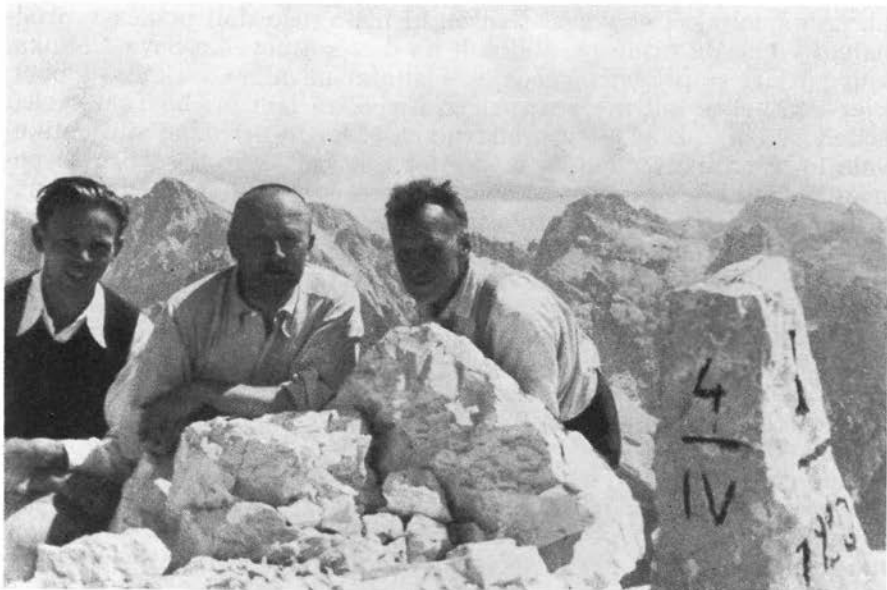


Foto Štublar Stanko
Na vrhu Jalovca (poleg avtorja Janko Mlakar)

Jos. Wester:

Pohod na Jalovec (2643 m)

(Po zapiskih v dnevniku.)

Tamar v Planici dne 8. avgusta zvečer.

Upam, da bom naposled le zamašil to občutno vrzel v svoji planinski kroniki. Vsako leto posečam Triglav, zavzel sem težavnejše vrhove Škrlatic, Prisojnika, Mojstrovke in Mangrta, a najdivnejši vrhunec naših Julijcev, ostrorobi Jalovec, mi je ostal tuj. Očitati si moram, da sem sam kriv te zamude mlajših let. Sedaj pa je treba hiteti, zakaj leta potekajo z nezadržno naglico in kmalu bomo stali pred kategoričnim imperativom: Ne quid nimis!

V čemernem vremenu sem v poldrugi uri dospel izpred rateškega kolodvora do šumečega znojja penečih se kaskad bistre Nadiže. Spotoma sem malo vedril pod napuščem »hotela Ciprnik«, kakor razigrana plezalska mladina nazivlje skromno pastirsko bajto v bližini udobno urejenega »Doma Ilirije«. Medtem se je nebo zjasnilo, tako da me navdaja najboljša nada za jutrišnje jutro. Toneče solnce obseva robove in stenovje Travnika in čudoviti lik Jalovca rdí v večerni zarji.

Da ne bi bil prezgodaj dospel pod krov tamarske kože, ki jo letos dvigajo in širijo, sem se po strmi stezici še povzpel prav do izvirka Nadiže. Kako skromen je ta vir naše Save v primeri z močnim vrelom Savice, bobneče izpod pečine divje Komarče! Tu

ubrano šumljajoči skakavci Nadiže, ki malo niže doli ponica v prodnatem svetu, da pride pri Ratečah na dan kot deviška Sava Dolinka, tam pa jari slap Savice, padajoč s silnim navalom v skalno globel, kjer »do nebes leti nje jeze pena«. Na višini tam pri bistrem vrelcu sedeč, se lahko zamisliš v pradavne čase, ko so prirodne sile oblikovale to prezanimivo dolino, v ono dobo, ko se je proti severu še pomikal ledenik ter brusil pod seboj dno in obronke, da je Planica naposled dobila sedanje morfološko lice.¹

Sedeč za mizo tu v Tamarju, pozorno motrim pravec jutrišnje poti. Ne obeta kar nič tistih strahot, o katerih se toliko sliši in bere. Saj drži pot v glavnem v premi smeri proti jugozapadu, ves viden, tako da more oko zlahka najti vstop v spodnji grušč, spremljati ves strmi vzpon preko grobelj in griz ter skozi sloviti ozebnik med stenami Jalovca in podaljški Travnika. Kakor bi zrl tam prototip obeh mamutskih skakalnic, s katerima so novodobni sportniki opremili podanke Ponc ob vstopu v Planico in pred »Ilirijo«. Zagonetna pa ostane gledalcu smer vzpona na sam Jalovčev čok onstran ozebnika. Da preprosti gorohodec ne bo iskal te poti po gladkih stenah pikrega Jalovca, kakršne se mu kažejo od te plati, je umevno, kakor mu je tudi jasno, da prav te navpične stene mikajo alpiniste plezalce za njihove podvige.

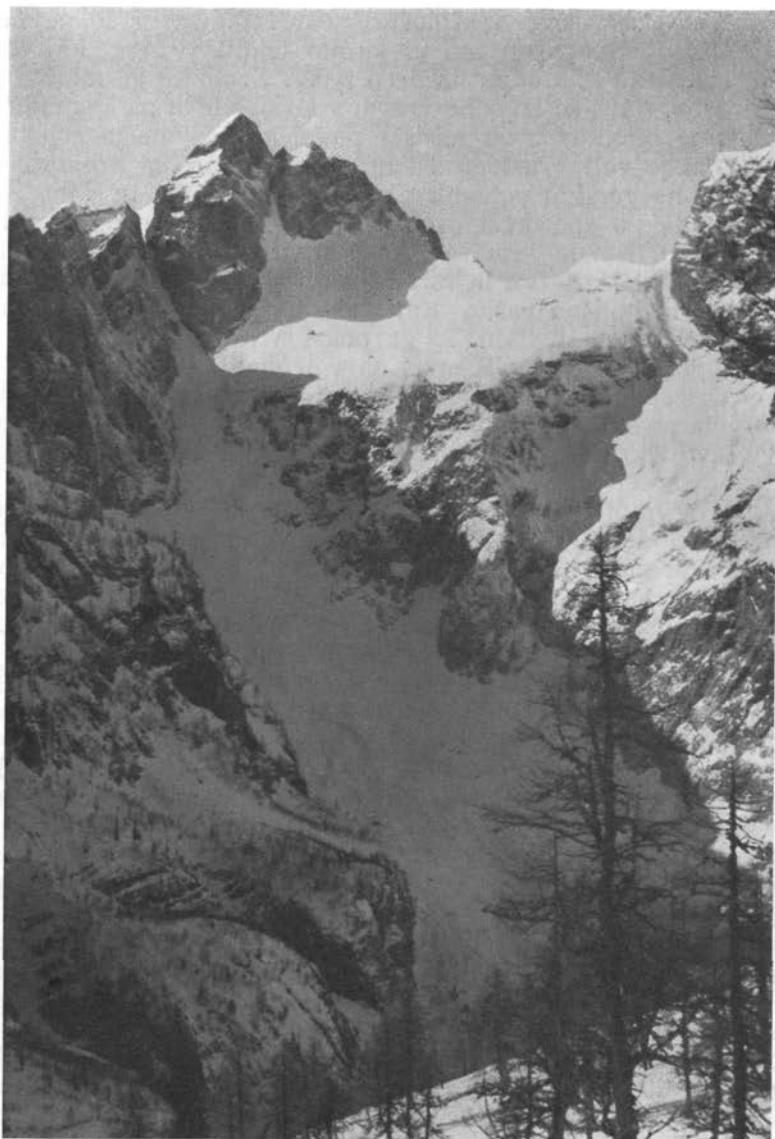
Zares, Jalovec je izreden gorski lik! Kakor da so ga v pradavnini gigantske sile obdelale in oklesale v ostrorobato piramido, ki ji ni slične v našem alpskem svetu. V spominu mi je, da ga je neki naš planinec primerjal s štrlečim lemežem.² In jaz, zložni planinec, naj zavzamem še jutri ta divnodivji vrhunec? Ne, sam ne pojdem na to drzno pot. Upam, da se pojavi še nocoj vodnik, ki sem ga bil davi naročil. Čopovega Jože ni doma; morda se mi le odzove Hanza izpod Prisojnika. Saj si je bil tudi Kugy, ki je v septembru l. 1884 prvi zavzel Jalovec od te strani, vzel s seboj najboljšega vodnika tiste dobe, Andreja Komaca.

Na temenu Jalovca dne 9. avgusta po 11. uri.

Točno šest ur je trajal ves naš, ali bolje rečeno, najin vzpon. Naročeni vodnik sinoči ni bil prišel. Zato pa je ugodno naključje nanoslo, da sta se zvečer pojavila v Tamarju dva ljuba mi znanca: prijatelj in sošolec Janko Ml. in mariborski profesor Bog. Vrnila sta se z Mangrta z namenom, da zavzameta danes še Jalovec. Ob petih smo krenili iz naše koč. V rosnem jutru smo preko Zelja med nizkim bukovjem in rušjem dospeli v pol ure v mirnati zadnji sklep Planice. Zložno in složno smo stopali v breg, držeč se obledelih rdečih znakov, dokler ne preminejo na razpotju proti Velikemu Kotu, koder je bil nekdanj slovenski pot v Koritnico. Odslej je šlo po strmem srenu, potrošenem s kršjem in drobirjem. Čim više smo

¹ Prim. poučno in zanimivo studijo dr. Valt. Bohinca: »K morfološki in glaciologiji rateške pokrajine«, Geogr. Vestnik XI (1935), str. 100—132.

² Doma sem zasledil ta citat: »Najslikovitejši vrh izmed orjakov Julijskih Alp je Jalovec. Z navpičnimi stenami se dviguje iz Planice in iz Koritnice in kakor oster lemež kipi v višavo.« Dr. Fr. Tominšek, Poti na Jalovec, Pl. V., 1905, str. 174.



Jalovec

Foto dr. A. Brilej

dospevali, tem divjejši se je kazal visokogorski značaj te pokrajine. Že smo prispeli tik do Jalovčeve stene. Dva plezalca, ki sta bila pred nami odšla iz tamarske koč, namenjena po Hornovi smeri in po »Strehi« na vrhunec, sta nas počakala na robu pečine, da smo krenili pod steno, češ da bi nam kamenje, ki bi ga morebiti prožila, ne bilo v neprimliko. Priznanja vredna obzirnost, kakršne na gorah nismo vedno deležni!

Kar je pričel mariborski tovariš oklevati. Čevlji so ga nekaj otiščali. Z razbolelo nogo mu ni kazalo hoditi v breg, kaj še po strmini, kakršna se je odpirala pred nami. Naglo se je odločil: »Ne kaže mi dalje. Rajši se lagodno vrnem v kočo. Vidva pa kar naprej!« Žal nama je bilo, da bova morala pogrešati prijetnega sopotnika. Storil pa mi je veliko uslugo s tem, da mi je predal svoje dereze. Sicer imam na gorskih pohodih s seboj vedno cepin in dobre podkovanke, toda po spolzkem ozebniku bi bil hojo brez derez le s težavo zmagal. Kmalu sem se prepričal, da je bila perspektivna slika, ki je obetala zložen in razmeroma kratek vzpon po tem snežnem žlebu, le optična varka. Kaj oprezno je bilo treba v vijugah prečkati po strmem ledišču, ki ga pokriva rahla snežna plast, ter se trdno opirati na cepin. K sreči naju ni motilo padajoče kamenje, ki je sicer zelo neprilichen pojav na tej zloglasni progi. Le enkrat je pridrvela po strženu ozebnika precejšnja skala, ki se je bila bogve kje v višavi odkrušila. Kakor da bi se mimo kotalila žrmlja, pršecha izpod sebe snežen kolobar. Gorje mu, ki bi ga zadela!

Ta svojevrstni prehod nima para v našem planinskem svetu; znani Turski žleb nad savinjskim Okrešljem mu je le skromna inačica. Povprečno je kakih 10 do 12 metrov širok, v zgornjem koncu pa se skalna tesen, t. zv. Jalovčeva Vratca, zoži do šest metrov, naklon pa znaša mestoma gotovo nad 50°. Dobro, da solnce dotlej še ni bilo obsijalo te pasaže. Zato je bila nevarnost padajočega kamenja še majhna.

Če bi posnemal navado planinske mladine, bi bil kar zavriskal, ko sem po 40 minutah vztrajne leze stopil na gruhosti rob Jezerskega sedelca. Z majhno zakasnitvijo je prispel za mano Janko. Njegove dereze s prekratnimi zobmi mu niso tako dobro služile kakor meni »moje«, opremljene z dolgimi ostmi.

Še dve strmi, a kratki snežišči je bilo treba preprečkati, da sva dospela do gole stene prav nad Loškim žlebom.³ Tu pred vstopom v pečinasti gorski čok sva odložila prtljago in snela dereze, nakar sva se prožno vztikala po ploščah in laštah na prvi vrhunski rob. Tu se je razgrnil presenetljiv pogled: v globini zelena dolina Koritnice in zadnje vijuge predelske ceste nad Logom, onstran Predela pa modrikast odsek Rabeljskega jezera, a pred nama samosvoj gospod, mogočni sosed Mangrt. Še kakih deset minut vzravnane hoje po grebenu, da sva zavzela divni vrhunec malo po enajsti uri.

Vsaj eno uro hočeva uživati ta božanski razgled. Kot pravi »solitaire« mi maha v oči sijajni Mangrt. Pritrjujem Kugyju, ki pravi nekje, da se Mangrt najbolj z Jalovčeve strani kaže v vsej svoji stasitosti kot alpski junak. Jaz bi dejal: Fant od fare! V daljavi naokrog pa se čredijo Kanin, Montaž, Dobrač z Beljakom v znožju, v ozadju tirolski Dolomiti in ledeniki Visokih Tur; proti vzhodu pa ljubi znanci in znanke naših Karavank in Julijcev z oblastno Škrila-

³ SPD je bilo že l. 1906 nadelalo dva zložnejša dostopa na Jalovec, enega iz Zadnje Trente, drugega iz Loške Koritnice. Tu pod Jezerskim sedlom je bilo njih stikališče. (Gl. Pl. V. 1906, 155: Otvoritev potov na Jalovec). V kakem stanju sta sedaj ti poti, nam ni znano.

tico in s ponosnim gospodarjem Triglavom. V podnožju se strinjajo tri doline: Planica, Trenta in Koritnica. Čudovito lep je svet, ki ga zrem. Koliko lepši bi se zdel, če bi bil ves, koder prebiva naš rod, tudi naša skupna last! Zapel bi: »Gloria in excelsis Deo!« — »Naj bi Bog oblastnikom na zemlji podelil pamet, da bi dali mir na zemlji ljudem, narodom in — sebi!« je dobrodušno pristavil hudo-mušni Janko.

»Prijatelj, lahko sva zadovoljna, da sva ga brez posebnih težav zavzela. Le seštej leta naju istoletnikov! Vedi, da jih predstavljava točno sto in trideset! Mladini naj le služi Jalovec za alpinsko vežba-lišče! Nama tega ne bo več treba!«

Na vrhu že počiva mlad turist, ki naju je prehitel — brez cepina, brez derez, celo brez palice, ki mu je bila pri vstopu v ozebnik ušla v — nedogled. Kako neki se bo fant na povratku zaviral po drčavem ozebniku? Naravno, da ga pritegneva v svojo družbo. In še ta nezgoda ga je zadela, da se mu je prav na vrhu razbila ste-klenka, polna stročjega fižola v jesihu in olju. Prozaična motnja v planinski poeziji! A se nam je le prilegla ta imenitna južina kot opoldansko kosilo na temenu Jalovca! Še slikal nas je mladi gospod, vso trojico, ždečo tik za državnim mejnikom.

V Ratečah dne 10. avgusta dopoldne.

Jalovec je srečno odpravljen. Tudi povratek nam je uspel brez hudih neprilik in nezgod. Sestop po ozebniku, ki ga je bil medtem razmočil rahel dežek, je bil pač težavnejši ko dopoldanski vzpon, ker je bilo treba pri vsakem stopaju nizzdol več previdnosti. Pred-njačil sem jaz, ker sem bil opremljen z ostrejšimi derezami. Počasi in varno sem sestopal, vedno v prečni stoji. Kot zadnji je oprezno stopinje pobiral mladi turist, iskajoč čim varnejše hoje tik ob stenah. Cepin in izgubljeno palico sta mu nadomeščali roki. Če bi mu bilo spodletelo, bi ga bila midva prednjaka že kako prestregla in usta-vila. A ni bilo treba. Mlad človek je dovolj okreten, da si more pomagati, če le ni preveč drzen. — V debeli uri sem prispel na spodnji rob ozebnika, medtem ko je vzpon po njem trajal samo 40 minut. Gor sem pač stopal, navzdol pa stopical!

Nadaljnja hoja po grušču in melju je bila seveda dokaj speš-nejša, zlasti ker sem imel dereze še vedno natvezene. Šele v dolin-skem sklepu sem jih odpel, da sem kar lahkih nog prihitel v Tamar, točno štiri ure po slovesu od vrha.

Kako blagodejen je bil odpočitek in pomenek v prijateljski družbi! Z zadovoljstvom sem izpred kočje upiral poglede na pre-hojeno smer in na sijajni vrh, ki so ga že zagrinjale mrčave megle. Kaj mi to mar, ko pa sem nekaj ur prej užival sijajen razgled z one nebotične višave!

Lahka nam je bila noč po tako lepo uspeli turi. In davi, ko so solnčni žarki zopet bročili ostre robove Ponc, Travnika in Jalovca, sem s hvaležnim občutjem prisostvoval božji službi v lični planiški kapelici. Pred oltarjem dva »gospoda«: eden je bral mašo, drugi mu je ministriral. Jaz pa prvikrat v življenju e d i n i vernik v cerkvi.

Še nobena peta maša s tedeumom me ni tako prevzela kakor ta tiha ubranost v planinski edinščini.

Še en omembe vreden moment v današnji kroniki: Gospodu, ki mi je predsnočnjim v rateški gostilni želel srečno pot na Jalovec, smo voščili davi pred tamarskim Domom dobro jutro, ko se je bil z avtom pripeljal na jutranji izlet v Planico. Tako mi je sam predsednik senata dr. Kor. inavguriral hojo na Jalovec, danes pa smo ga na povratku v znožju Jalovca pozdravili z dobrodošlico.

In še to sem pravkar izvedel v Ratečah: Prav istega dopoldne, ko sem bil prvokrat in tudi zadnjikrat v življenju na vrhu Jalovca, t. j. dne 9. avgusta, je naš mladi kralj zavzel prvič v življenju prvaka jugoslovanskega alpskega sveta, vrh Triglava. Et haec olim meminisse iuvabit — tudi to mi bo nekaj prijeten spomin!

Dr. Jos. C. Oblak:

Pozabljena planinska pokrajina pod Dobrčo

Ko zdrviš po znanem Brezjanskem klancu gorenjske ceste mimo samotnega mlina, od koder te vabi kažipot k Mariji na Brezje, komaj opaziš ob strani vso v zelenje pogreznjeno sotesko. Skozi njo šumi »veletok« Peračica, za njo pa se skriva sam vase zaprt svet proč od prometa in ostalega sveta, kakor zajet med dve stranici trikota, katerega os seže v to tiho grapo.

Če na Brezjanski ravnici, ki je le ena izmed teras v ogromni Gorenjski kotlini med Karavankami in Julijci, hodiš po poljih in travnikih v smeri proti Karavanški gorski rajdi, se znajdeš na robu široke ugreznine, ki se naenkrat pojavi pred teboj. Zdi se ti, kakor da si stopil na rob vulkanskega kraterja, a ne črno grozavega, nego vsega v zelenju potopljenega. Tudi konglomeratne stene so prepletene z grmovjem in marsikaka stezica drži med njim dol v neravno, zeleno dno, kjer se vije Peračica in sprejema od vseh strani potočke v svoje naročje. Bolj ali manj nagnjena polja in livade med njenimi bregovi se menjavajo s prijetno mešanim gozdom in s sadovnjaki; iz njih kukajo komaj vidne hišice malih, tihih zaselij. Tu in tam zastaja v malih močvirjih voda, ki ima iz te velike kotle svoj edini komaj opazni izhod tam doli v soteski pod najbolj nerodnim klancem gorenjske ceste. Skoraj iz srede tega zelenega kotla pa raste celo miniaturno gorovje z »najvišjim« svojim vrhom Špikom, ki s svojimi 500 metri komaj vidi preko kraterskih robov. Vse to je strnjeno v čisto svojevrstno pokrajino, ki živi svoje življenje zase. To je moja »republika« v globeli pod Dobrčo.

Takih zaprtih svetov imamo v Sloveniji še več: Davča, Leskovca, Žetina, Malinski vrh pod Blegošem ali tudi Kropa s Kamno Gorico, Koprivnik in Gorjuše nad Bohinjem, Sv. Jošt nad Vrhniko... Vsak zase, bi dejal, je svoj pokrajinski mikrokosmos. Toda tale za Brezjanskim klancem, ki mu stražita vhod Mati božja na Brezjah, vsa v svojem nebeškem sijaju, in ona — vsa skromna — na Ljubnem, je nekaj še prav posebnega. Skoro nikdo ga ne pozna, celo brezjanski



Foto M. Lipovšek

Na Blokah

in ljubenski romarji ne, pa tudi ne oni, ki cestarijo z raznimi vozili ali celo peš po oni krasni višinski cesti v pobočju Dobrče, čeprav jim je ves ta svet na ogled, kakor na dlani. Malokdo se ozre — ali le površno — v globel, saj mu, povprečnežu, plava pogled vse više gor okoli naših najvišjih. Kaj mu mar ta mala »republika« v zeleni gubasti globeli? Ta naš gorenjski San Marino, ki se od onega v Italiji razlikuje, da je ta na gori, naš pa v globeli pod goro...

Kakor da mu je sam stari mojster državnega prava Gumplovicz po svojih teorijah o nastanku držav in njih mejah ustvaril in zarisal prirodne in geografske meje...

Dobrčo vidiš od povsod: če se pelješ iz Ljubljane proti Gorenjski ali z Gorenjskega dol proti Ljubljani, že v gornji Savski dolini. Njena široka, temna gmota je postavljena v ospredje vse severne gorenjske pokrajine ob bok dveh vhodov: na eni strani v Drago, v kraljestvo naše krasne Begunjsčice, na drugi pa v Tržiško-Ljubeljski dol, ki sega pod slavni Ljubelj. Pod njo, v njenem podnožju, je zarezana v Gorenjsko (Radovljiško-Brezjansko) visoko ravan globel, zelena, gubasta, kakršne ne najdeš enake ali vsaj ne podobne v vsem našem gorskem svetu: nekoliko podobnosti ima ona širša podgorska pokrajina pod Zaloško goro in Storžičem okoli Golnika in Trstenika, a ima zopet čisto svoj značaj: bolj odprt je in veselejši, ta naš pa je ves sam vase zaprt in zasanjan... Dobrča je tej globeli silna, prirodna severna meja.

Zahodna stranica te na jug na ost postavljene, seveda nepravilno trikotne globeli, je zmerno se dvigajoč, širok gozdni pas, ki sega in izpolnjuje zapadni del globeli, stremeč k zapadnemu robu dobrške kulise na begunjsko stran. Prav tako je vzhodna stranica in meja dolgo, na videz skoro ravno, v resnici pa navzven zakrivljeno, po vrhu kotanjasto in presedlano, po večini gozdnato sleme, potegnjeno od Svete Neže od vzhodnega Dobrčinega roba nad Tržičem prav tja do travnatega roba med drevjem se skrivajoče Matere božje na Ljubnem. Na tem slemenu se je usedlo nekaj skromnih vasic. Najvišja tik pod Sv. Nežo, ki stoji na najvišji točki tržiško-begunjske ceste, je Brezje, za njo Hujšica, potem Hudo in končno Prapreče, že prav blizu Ljubnega. Iz Tržiča sledi preko tega slemena stara pot v globel in iz nje k Materi božji na drugo Brezje, ki ni istovetno z onim višjim gori pod Sv. Nežo.

Izven obeh gozdnih pasov so prav ob gozdnem robu nad globeljo posajene znane gorenjske vasi od Brezja in Mošenj tja do neznanško dolgih Begunj: Črnivec, Zg. in Sp. Otok, Zgoša, ki je prav za prav že del Begunj, prav kakor so onstran vzhodnega — na videz skoro ravnega — slemena Kovor, Zverče, Bistrica, ki so pomaknjene k grapi Tržiške Bistrice. Velika vas Begunje je postavljena na zapadu pod vhod v to skrito državico prav tako, kakor Tržič na jutrovi strani Dobrče onstran vijugastega klanca pod Sv. Nežo v kotu dveh dolin. Begunje in Tržič sta kakor dve predstraži pod klancema, preko katerih moraš v »republiko« globeli. Ako hočeš od teh dveh strani v njo, moraš preko brega v globel; od juga drži vanjo ona špranja med Brezjem in Ljubnim.

V pobočju Dobrče je s svojimi vijugami zarisana krasna višinska cesta, ki veže gorenjske Begunje z gorenjskim Tržičem: naš gojenjski Semmering.

Ne poznam lepše ceste od te: za seboj grapo Tržiške Bistrice, Tržič za hrbtom, skrit v kotu, pred seboj »snežnikov kranjskih sivga poglavarja« s celim njegovim štabom, pod seboj zeleno globel z vsemi gubami in vijugami, v ozadju za skrito Savsko grapo pa temno Jelovico, ob strani Dobrčo, visoko in široko, z gozdovi in s svojimi planinskimi pašniki prepasano — ali ni vse to nebeško lepo! A od Sv. Neže gor na vzhodnem robu se prav kakor na zapadnem proti Begunjam odraža nekaj sivih skalnatih reber, skoro belih drč in v solncu se bleščečih peščenih razor in deber — sicer pa vse zeleno v zelenem. Ob tej cesti je nastalo več majhnih, tihih vasi: najvišja Sv. Neža z Brezjami, Visoče, Sv. Lucija, ki je skrila svojo cerkev pod cesto med drevje, Srednja vas in Zlatna. Vse to, kar je pod »goro« ob cesti med obema gozdnima slemenoma, oziroma: od Sv. Neže dol in med onim od Begunj dol, se imenuje Podgora. Kar pa je v zeleni globeli pod Dobrčo, objeto od obeh teh slemen: vse te gube z vsemi jarki in jarčiči, po katerih žuborijo bistri studenci, med livadami in gozdovi, kakor v velikem zelenem kotlu, vse v nekem svetem neredu — to je oni sam vase zaključeni mali planinski raj pod Dobrčo v globeli.

K tej cesti stremijo vsa pota in stezice iz zelene globeli. V njej se zvijajo razni mali potočki; vsi nosijo imena malih, komaj razločnih vasi, raztresenih v globeli, tonečih deloma v zelenju gozda, deloma v sadovnikih: Palovče, Mlaka, Vadiče, Peračica. Le glavno mesto države, globoko pod cesto s skromno, a svetlo farno cerkvijo: Leše, nekako v središču, je nekoliko vidnejše, ker stoji na krivem svetu in stremi v reber, z vsemi svojimi »konzulati«, z malo gostilnico in s še manjšo trgovinico, sicer pa v tihi molk pogreznjeno, med drevjem vrtov pokopano. Kakor da je vse to od nekdanj tukaj s prirodo zraslo in ne dovoljuje nobenega prirastka. V brzicah priskače zelo mrzla voda prav v »mesto« skozi »Hudi graben« gori z Visočega ob cesti prav iz srca Dobrče. — Tu ne najdeš običajnih bolj ali manj hrupnih, nacifranih in našemljenih, komodnih, v senci se valjajočih, presitih in zato prešernih letoviščarjev, takih, ki so za tihe utripe prabitja prirode nedostopni, brez smisla za svetost njenih skrivnosti, do skrajnosti zoprni. Voda v Hudem grabnu je za take tiče — hvala Bogu! — premrzla...! Zato pa so danes preplavili vso lepo ostalo pokrajino, sredi katere stoji rojstni dom največjega slikarja te pokrajine — pesnika Prešerna, one odprte božje ravnine med Stolom in Bledom z gorskim okvirom, kakršne po Humphru Davisu ne pozna več svet.

Tudi tale zase odločeni, po nizkem gozdnem robu od te ravnine v globeli skriti rajček je prav za prav del te pokrajine, Prešernove. To ni nikako nebotično kraljestvo samih pisanih, »urejenih« likov, nego je v globel pogreznjeno razmetano zeleno valovje — kakor da se je nekdo igral. A v njem najdeš vse: celó »pragozd«, brez katerega ne sme biti nobena prava država. Kajti v globeli gozdnih

predelov tostran Dobrave (tako se imenuje zadnji gozdni pas na begunjski strani) najdeš brez sile fantazije vse čare pravega pragozda. In da »republika« ni brez tega, napravi v tihem zakotju tega gorovja mlada Peračica svoj — slapič. In če se ne znaš prav orientirati, se lahko tudi »izgubiš« v »pragozdu« in prideš iz njega ven na svetlo na povsem drugem kraju, nego si nameraval. Neko orientacijo ti da je brezjanska stran, na katero je ta gozdna globel kakor odsekana: konglomeratske stene na tej strani imajo videz trdnjavskega zidu, z raznimi turnci, ki leže razmetani spodaj v grapi, z mahom in drevjem obrasli.

Ta pokrajina včasih ni bila tako pozabljena, kakor je danes. Še naš Vodnik piše v svoji »Pratiki« o Lešah kot »Gorenjski Vipavi«. Prav tedaj je namreč nastala tam šele samostojna fara, ki je zajela vso to globel pod Dobrčo. Bilo je leta 1780, ko so, kakor poroča Lavtižar v svoji »Zgodovini Radovljiške dekanije«, od sveta odrezani Adamovi potomci iz vasi Leš, Palovča in Pirečice prosili, da se jim ustanovi fara v Lešah, kjer je že leta 1660 stala cerkev kot podružnica Radovljiške župnije. Prav z ustanovitvijo samostojne fare se je ta že po narodi od ostalega sveta odločeni košček zemlje še bolj sam vase zaprl. Tako je nastala »republika« v globeli — fara s svojimi 400 dušami. Ko je dobila ime »Gorenjska Vipava«, so kraljevali v njej šele prvi župniki. Tedaj je imela še več stika s svetom; danes o »Gorenjski Vipavi« komaj še kdo govori, čeprav se jih toliko več vozi tik nad njo, po oni krasni, v pobočje Dobrči vrezani cesti. Mir je legel vanjo in vsi smrdljivi ropotajoči samodrči-prašurji mu ne morejo seči do — dna: preglobok je... Lavtižar pravi: »Če iščeš mir, ga tu gotovo najdeš — če ga imaš v srcu...« Nevedé je izrekel s tem nekaj podobnega, kakor Heine v svoji prešerni »Harzreise«: »Fehlt die Liebe im Herzen des Beschauers, so mag das Ganze einen schlechten Anblick gewähren... und die Sonne hat nur so und soviel Meilen im Durchmaß, die Bäume sind zum Einheizen gut und das Wasser ist naß.«

V tej udrtni bivajo pravi Gorenjci, prirodno dobri in tihi, kakor je tiha priroda vse te globeli, ki pod Dobrčo kakor v širokem zelenem grobu počiva. Tihe pokrajine živijo svoje življenje same zase — a živijo. V svoji »Grofiji« — tako se imenuje oni gozd, ki je last grofa Turna, posestnika v Radovljici in v koroški Sloveniji — imajo zasigurana poceni drva. Pravijo, da je to sreča za gozd in zanje; ker le v rokah veleposestnika, nerazdeljen, bo ostal tako lep in nedotaknjen, to se pravi: negovan in neizropan... Zdi se mi, da živi tu v globeli vsak sam zase, da se vsem skupaj nikamor ne mudi in da leto in dan ne pridejo iz globeli in tudi nimajo potrebe: saj jim da blažena velika jama vse, kar potrebujejo: imajo v njej svojo hišo božjo čisto zase za vso globel, in okoli nje svoje — zadnje počivališče, kakor v velikem zelenem prirodnem grobu...

Zaprti proti vsem vetrovom imajo prvo pomlad na Gorenjskem. Ko leži drugje še sneg in brijejo mrzle sape, se solnčijo in ogrevajo brda okoli Leš. Včasih so bila venčana celo s trto. Še danes se imenujejo gotovi predeli v teh solnčnih brdih »v vinogradih«. Tudi

drugje na Gorenjskem so bili svojčas vinogradi; to kaže, da je bilo v splošnem podnebje tedaj milejše, na primer: okoli Škofje Loke, kjer pričajo o tem Vincarji. Celo v Bohinju kažejo podobne oznake posameznih zemljišč na nekdanje vinograde. Tudi pod Graškim Schöcklom najdeš precej visoko v podgorju selo Weinitzen (Vinica), kjer danes ni več sledu o trti, kakor ga danes ni v naši »republiki« pod Dobrčo.

Škoda, da ni mogla usoda in природа tako skriti našega Bleda pred tujskim in — našim navalom na njegovo prirodno lepoto. To ni danes več oni Prešernov Bled, »podoba raja«, nego umetno sfriziran ribnik, mondeno rajališče, pokvarjeno in krvaveče iz tisoč ran, ki so mu jih prizadejali ljudje brez ukusa in estetskega čuta. Prešeren bi se danes, mislim, zjokal nad njim, kakor Jeremija nad razvalinami jeruzalemskimi. Bled je v resnici v nekem oziru postal razvalina. A Prešernova pokrajina tja do podnožja Stola — je ostala, in noben »golf« ji ne more pokvariti njene krasote. Privesek te pokrajine je tudi moja »republika« v globeli pod Dobrčo; za njeno neokrnjeno lepoto se ne bojim... Tu lahko hodiš brez cilja med gozdovi in livadami, od zaselja do zaselja, ves dan. Vijugaš tod, kakor se vijugajo mali potočki, in se končno izmotaš kje na visoko cesto med Tržičem in Begunjami, ki je lepota zase... Morda pa te zanese preko nizkih slemen ob robu globeli na ravnico Brezjansko-Mošensko, ki je del velike Prešernove pokrajine pod Stolom, ali pa na manjšo ravnico nad bregom Tržiške Bistrice. Izhodov je dovolj.

Vsega tega pa, kar si videl v globeli, teh malih intimnih krajev, te skrite lepote ne moreš grafično zajeti, niti opisati, niti fotografirati; ako pa jih naslikaš, ti ne prikazujejo tega, kar skrito tiči v njih: karikature postanejo — slab film. Posebno lepi obrazi, pravijo, se ne dajo dobro slikati, ker izgubijo na sliki neizrazne značilnosti, ki jo delajo lepo in zanimivo; to je tudi skrivnost tega po svoje lepega, skritega sveta. Zato še nisem videl niti ene značilne slike najzanimivejših naših starih krajev s starinskim obiležjem (n. pr. naše Kroke ali tudi Kamne Gorice).

Dobrčo, to mogočno širokoplečo, severno predkaravanško stražo Seidl v svojih znamenitih »Kamniških Planinah« prišteva še k njihovim zadnjim odrastkom, naslonjenim ob bok karavanške verige. Le-ti spremljajo, z mogočno Begunjščico vred, dolino Zelenice, oziroma Završnice ob njenem levem bregu tja do njenega izliva v Savo nad Žirovnico. Čeprav ima torej Dobrča, in kar je okoli nje, videz predgorja Karavank, je po Seidlu le odrastek Kamniških Planin, ki segajo preko Kokrske doline in Jezerskega v gornjo Savsko dolino. Dobrča doslej še ni bila predmet »doživetja« običajnih potopiscev, še manj pokrajina pod njo... Mene pa z neodoljivo silo vleče spomin v to tiho globel, vrezano pod njo v široko gorenjsko ravan, v ta nanesen prod bivšega triglavskega ledenika, v del pokrajine njenega največjega slikarja, ki jo je resnično doživel — Prešerna.

Jugozahodni greben Planjave (2399 m) z Macesnoveca¹

Dostikrat sem kako zgodnjo pomlad sedel na strehi bajte v Klinu in pogledoval v robé, ki zagrajaajo krnico Sedla. V grapah so rohneli plazovi, z grebenov so se podirale opasti, kamenje je rožljalo. Strme snežne vesine v Malem Sukalniku so brazdile plaznice. Zrak je brnel v bučanju. Topi tleski plazov so se združevali v nenehno mrmranje, ki ga je znašala mlačna odjuga iz zatrepov dolin nad gore. Na planoti planine Na Stanu so rasli podleski po kopninah. Težko sem čakal pomladi, ko so se stisnile snežne plasti v vnožja sten in so se vzpeli sivi skladi pečin v sinjino čistega neba.

V zagonu velikih dejanj smo sovražili gorsko zimo, ki nas je obsojala na dolgi mir. Še niso upadle vode za pomladanjimi neurji, ko smo spet merili tolikanj ljubo pot po Bistrici in v zakotjih gorskih dolin h goram, ki so nas vezale. Z leti so se manjšale naloge, dokončavali smo veliko borbo in se zresnili. Še priča kak zarjavel klin v razpokah skalnih skladov o ti dobi, ko so se plezalne družbe jele razklapljati. Obrnile so se drugam, želja po gorah je shirala v njih. Snob se je otresal drznih zamisli, v kavarniškem vzdušju se je izgubljala nekdanja borbenost. Pcmalomeščanjeni borec je zataval na izvoženi kolovoz in se obdal s sofizmi, katere je nekoč tako zelo zavračal. Načeli smo traktate o krizi alpinizma; v zatišju teh ideoloških jecljanj pa so se pojavili drugi možje in zimske gore so postale novo, neobdelano polje.

Treba se je bilo privaditi na zgodnje vstajanje: ob dveh, treh po polnoči na nepretrgane dvanajst-, šestnajsturne ture, kakor v Zahodnih Alpah; kajti naše izhodišče je bila Bistrica.²

Prve dni novembra 1938 smo se v sihpravem, viharnem vremenu stiskali v bajti v Klinu. Nebo je bilo posuto s pepelnato sivimi oblaki.

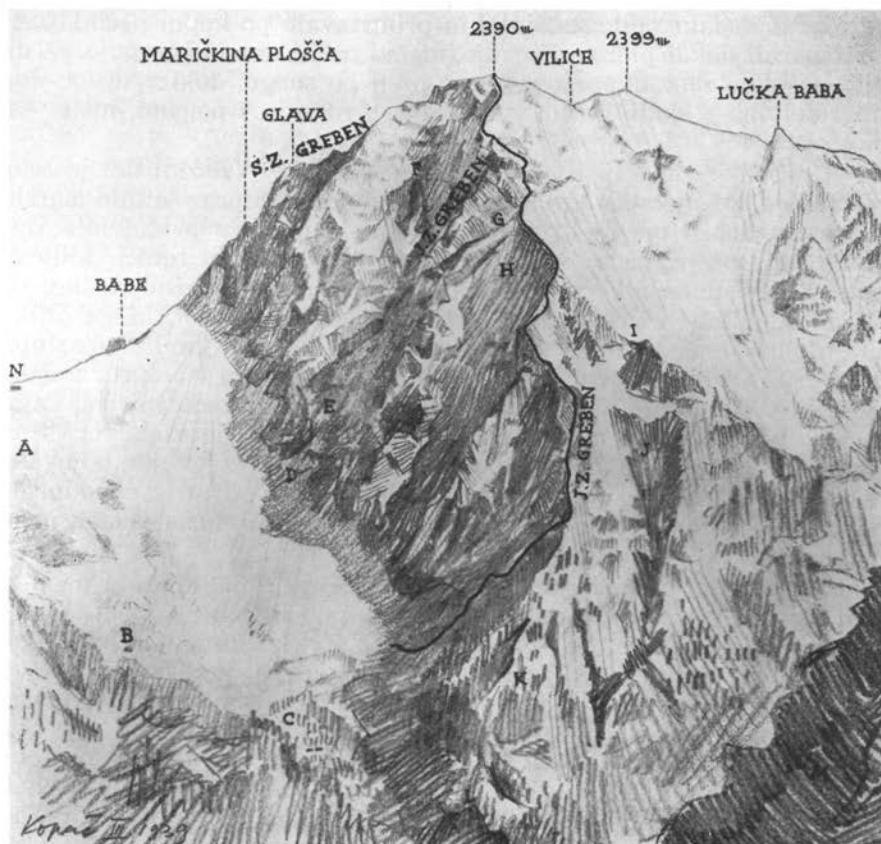
¹ V ostenju Planjave sta dva grebena, ki potekata v jugozahodni smeri. Greben z Macesnoveca tvori mejno rebro med krnico Jermanovih Vrat (staro ime za: Kamniško — Sedlo) in južnimi pobožji Planjave. Greben s Sukalnika pa tvori ustrmljen, razklan steber med vršnim delom grebena s Sukalnika in grapo za Rdečim Kupom nad Wissiakovim plazom. Tik pod zahodnim vrhom Planjave (pribl. 2390 m) se oba združujeta v enotno grebensko rez.

² Za ture z juga imamo le zimsko sobo v Cojzovi koči in pastirsko bajto v Klinu, ki je navadno polna snega in brez drv. V zimski sobi Cojzove kože so pač pripravljena drva; toda slabi štedilnik in osrežene stene združujeta v tesnem prostoru zadušljiv dim in mokroto. Vse je bolj za veliko silo. V bajti v Klinu je itak treba na pol bivakirati. Razdalje iz Bistrice do obeh izhodišč niso prevelike; po udobnem počitku v Domu se more premeriti pot do njih v prvih jutranjih urah brez posebnega navora. Prespana in nezmražena družba se potem loteva tur z drugačno voljo, nego bi jo imela po noči, prečuti v teh zasilnih zavetiščih. Ko bi se zimska soba v Cojzovi koči preuredila, izolirale in opažile stene in se s primerno uredbo dimnika poskrbelo za ohranjenje toplote, bi pač docela služila namenu. Za ture iz Konca pa itak ni nobenega zavetišča. Drvarska bajta v Žagani peči je dobro zaprta, že davno obljubljenega bivaka za Koglom pod Skuto na Velikih Podih še zmerom ni. Zadeve se bo morala lotiti agilna Akademsko skupina SPD, če naj ta bivak v doglednem času učakamo.

veter je posedal na grebenih in godel svojo enolično pesem. Redke krpice prvega snega so polepljale stene. Po slabo prespani noči smo se obirali do kasnega jutra. Hoteli smo preplezati greben v kopnem, da ga spoznamo za trdo delo v snegu in ledu. Morali smo na pot, kakor se nam je upirala; ko bi zamudili priliko, bi se na zimski turi morali umakniti — to smo pozimi spoznali v megli in mečavi na rezéh grebena. V kopnem je bil greben lahak; nekaj težje plezarije je le nad Sukalnikom po boku razpadlega stolpa. Greben je dolg, z višino kakih 700 m se prislanja z Macesnovca k vrhu. Plat v Sedlo je skrotje, ki nad dnom prehaja v stene. Onstran ga grapa Za Vratom meji od strmih travnih vesin Sukalnika.

Dolgo smo se pripravljali; kajti v gorah ni bilo pravega snega. V mečavah je sedala po pečini shrla plast, ki jo je veter znašal po krnicah, grebeni so pa ostali goli. Ko je odjenjala zmrzal po dolgotrajnem sneženju, smo se morali odločiti, čeprav je bilo vreme zanič. Vremenska napoved za 25. II. 1939 je obetala padavine in je imela prav. Konec je bil zadelan v megli, ki je porosevala golo drevje ob cesti. Zgodaj smo se odpravili k počitku. Izposojena budilka, ki spada k hišnemu inventarju Doma v Bistrici, nam je s svojim neizrečeno zamotanim ustrojem dajala še dovolj opravka, da smo jo končno uredili za četrto uro zjutraj. Pospali smo in spali do — osmih, ko je sredi noči zahreščal zvonec in nas prebudil. Priduševanje nam ni nič pomagalo — planili smo z ležišč. Megla je visela nizko na Jermanico. Toda čas smo morali izrabiti in v Klinu so se nam nenadejano odkrila osolnčena pobočja. V drzni črti se je bočil greben v kupolo vrha. Svet je bil zasnežen. Staro površino skrepenelega srena je pokrivala tanka plast novine, z robov so vihrale zastave. Jasno, modro nebo se je razgrinjalo nad raztepenimi oblaki. Solnce se je že vzpelo nad grebene in sršé odbleskavalo s ploskev ogoljenega ledu. Z vso naglico smo prečili k vznožju Macesnovca. Na Stanu pa nas je spet zajela gosta, vlažna megla. V nji smo zgrešili smer vstopa, ki jo kaže plaz v vpadnici najnižjega odrasleka grebena na slemenu Macesnovca. Rili smo po mokrem rušju, nekaj sežnjev od plazu; toda videli nismo drugega ko nihajoče vršiče vej, kak zgrbljen macesen in gamsje sledi. Megla je od časa do časa malo odstopila in, ker smo napredovali naravnost vkreber, smo kmalu zadeli na pečino. Upali smo na solnce nad plastjo megle, ki nas je obdajala, posebno ker so bile vse gamsje sledi obrnjene vkreber in gamsi imajo vražje dober čut za vreme. Res smo kmalu na visokem robu ugledali starega kozla, ko je odkopaval sneg z drničev. Kakor pa smo se vzpenjali, je za nami pritiskala megla. Više na grebenu je vršal veter, zamolklo so doneli naši koraki po pečini. Onstran Sedla se je pokazalo razvlečeno ostenje Brane. Megle so kipele iz razlite sivkaste gmote in obstajale v stolpih, ki so nihali in se sesedali v vetru. Sever se ni mogel upreti močni odjugi.

Rez grebena se je vlekla pred nami. Stolpi in škrbine so jo omejevale v razklani črti, strme grape so padale v zamegljena dna pod boki.



- | | | |
|---------------------|-------------------|-------------------|
| A Gornja Griča | F Rdeči kup | K Macesnovec |
| B Kamrica | G Veliki Sukalnik | L Orlov turn |
| C Na Stanu | H Mali Sukalnik | M Repov kot |
| D Wunderlichov sneg | I Na Molšini | N Koča v |
| E Wissiakov plaz | J Za Vratom | Jermanovih Vratih |

Ura je bila pozna. Ko bi se zamujali z varovanjem, bi se morali na polovici grebena obrniti pred nočjo. Zato smo plezali istočasno. Ta nevarni vodniški način, ki je v Zahodnih Alpah terjal že neštete žrtve, smo mogli uporabiti, ker je bil svet pokrit s snegom in so stopinje dobro držale. V snegu so se izgubljale vse podrobnosti. Skalni detajli, ki so nam v kopnem dajali nekaj prijetne spremembe, so bili zdaj obdani z zameti in malimi opastmi. V razčlembah so tičale grudice ledu, ki je škrtal pod oklom cepina. Snežna rez je enolično izginjala v meglo pred nami. Sledili smo ji po zavinkih; zadelani v vihrnih bluzah, smo se zdeli kakor izgubljena arktična ekspedicija, ko smo obplezovali boke stolpov in tavalji za zmrzlo vrvjo po utrtih stopinjah. Vsi glasovi so bili ujeti v besnem zaganjanju vetra in v udarcih cepina. Vijavica nas je poprhavala s svižem, ki je škrobotaje udarjal na otrdelo tkanino. Videli smo le nekaj metrov predvse; z

vetrom so sedale rahle snežinke in primrzavale po kopni pečini. Ker smo morali dokaj plezariti čeznjo, nismo rabili derez. Plezanje pa ni bilo posebno zanimivo. Šaril sem s prsti po snegu, dokler nisem doptal dolbine v skali, potem spet z drugo roko in z nogami, meter za metrom.

Greben je razdeljen v tri značilne odstavke. Vznožni del je zelo razčlenjen, po njem smo plezali brez zamujanja, čeprav je bilo marsikje treba dobro poprijeti. Skrepenela plast podlage je zadelala vse vrzeli na skrotju, da so štrleli iz plasti le posamezni robiči; idilični poletni gamsji pašniki so z višino postajali strme snežne vesine, ki so se izgubljale v črnikasta, meglena dna. Srednji del, ki ga označuje dolgo sleme Malega in Velikega Sukalnika, ni nudil plezalnih mest. Na izostreni snežni rezi smo se umikali z boka v bok; ta zračna ekvilibristika nas je navdajala s čustvom velikega zadovoljstva, kajti sren je bil poledenel in kakor ustvarjen za delo v derezah. Na vsem slemenu nismo našli opasti, podrle so se bile v zgodnjih odjugah, le njihovi ostanki so kot uporna čela strmeli v odvetrje zahodnega pobočja. Z višino je bila narasla plast snega in prekrita pečina nam tudi v odstavkih velike strmine ni delala težkoč.

Kmalu smo bili na robu slemena Velikega Sukalnika, ki pada v silni strmini v grapo Wissiakovega plazu pod Rdečim Kupom. V zavetju gladkega stolpa, ki zapira sleme na točki, kjer zavija letna pot v južna pobočja Planjave, smo pokadili že dolgo pogrešane cigarete; tudi Kopač se je v hudem mrazu raje odrekel basanju svoje gorjuške čedre in se je zadovoljil s svalčico, ki pa po njegovem nima pravega okusa. Veter ni prestal, še hujši mraz nam je prodiral v otrdele prste in vseokrog nas je ležala gosta, snežna megla. Ko bi ne poznal smeri in gore same do podrobnosti, bi si jedva upal najti pot čez ledeno visino Sukalnika v Wissiakov plaz, nikakor pa ne po vršnem grebenu v vihar, ki je rohnel s spreminjajočimi se glasovi po zledenelih zastrugih in zametih na vrhu. Na vrvi v razstoju 20 m že nismo več videli drug drugega in človeku se je zdelo, kakor da tava sam, le drgetajoča vrv mu je pričala o družbi. Vse glasove je raznašal veter, le v hipih tišine je dohajalo škrtanje derez in cepina, dokler ni spet vsega izbrisal nasilni veter, ki je gnal oblake pršnega snega in zglajal sledove naših stopinj. Ko smo v slabem zavetju otepali z otrdelimi nogami, smo nemara premišljali, kako lepo bi bilo na grebenu v jasni solnčni luči. Zdaj smo slutili gore le zdaleč v kaosu nenehnega divjanja. Kaj nas je prav za prav gonilo na greben v tem pasjem vremenu? Dolžnostna tura? Ko bi ostali v dolini ali se obrnili z grebena, bi nam ponoven vzpon požrl čas za druga, nova, še lepša podvzetja. V dolini bomo še hvaležni, da nam je vihar otežil prelahko pot!

Jeseni smo bili po boku stolpa splezali v škrbino za njegovim temenom. V snegu bi bilo to brez pomena. Malo dalje smo v boku grebena poiskali prehod, kjer padajo z rezi strmi žlebovi. Vsi so nad dnem zadrgnjeni s kamini. Prečili smo ob vznožju pečine, tiho so se ugrezali koraki v rahlo plast; utrte stopinje so sproti pomrzavale. Po privetrijh pa je bil gol, poledenel sren. Nad strmim

jezikom plazju smo ugledali kratek kamin. Komaj pa sem dobro zapraskal po njem, sem moral nazaj na sneg in tovariša sta se čudila, kako da ne pridem čezenj. Niti najmanjšega oprimka ni bilo v njem in tudi z derezami nisem našel opore na poledeneli pečini. Ledena obloga se je krušila in drobila kakor steklo. Vstopil sem znova, ko sem si ogrel roke, in poskušal gvozdit, oprt s stene v steno. Namoč sem se upiral, pa zaman; nobenega trenja ni bilo. Tarter je moral podmé in me podpreti s cepinom. Zakavljal sem oklo nad seboj v sneg po dnu kamina in se oddihoval. V tem so mi primrznile mokre hlače na led in varno zagozden sem jel hukati v roke, ki jih skoro nisem več čutil. Sunkoma sem potem trznil kvišku, da sem se odlepil od ledu; na njem je ostala plast vlaken z mojih hlač. Roglji derez so škrtali po dnu in po stenah kamina; samo po cepinu sem se mogel izvleči nadenj. Zgoraj je sila strmo korito, po dnu je bilo zasneženo, stene pa so bile pokrite s plastjo ledu. Izhoda ni, zgoraj ga zapira žmulast previs. Izmazali smo se čez rob korita na desni v kopno skrotje; to nas je povedlo nad korito v 50° strmo sneženo vesino, ki je prehajala v niz opasti na rezi grebena.

Varovati nismo mogli; v zožujočem se mračnem krogu obzorja smo slutili noč, a bili smo šele tik pod vrhom. Tu v višavi okr. 2250 m skoro ni bilo več videti pečine. Medla, raztrošena svetloba ni podajala obrisov, videli smo le neprekinjeno črto bokov in rezi. Mečava je polepila skale na privetrnih straneh s skrepenelim naličjem, veter ga je brusil in je godel po njegovih črtah in vrzelih. Le neznaten odtенок je ločil rob opasti od zamegljene globine; brez glasu so se krhali robovi pod koraki in padali v zijočo vrzel. S skal se je žvenketaje krušila razbrazdana obloga, vse počasneje smo napredovali. Ni se dalo presojati, kje je pod snegom pečina in kje le varljiva, prevešena plast. Po dolgi napetosti, ki nas je zajemala, sem nakrat obstal pred praznino: greben je ostajal za nami, končaval se je na zaokrogljenem zometu. Bili smo na vrhu! Sklonjeni k tlom smo ga prešli; niti ozrli se nismo v mlamol nad severno steno, takoj smo se spustili navzdol v južni bok vršnega severozahodnega grebena.

Napeto sem strmел v meglo; nekje pod nami je bila v nji skrita strma grapa, ki jo meji rebro od kaskadastih skladov v steni. Vsa pečina je bila pobeljena s snegom. Spuščal sem se, zavarovan na vrvi, naravnost navzdol in že sem obstal na zametenem roglju rebra. Silna strmina je grozila s plazom; toda prav v grapi je veter stisnil sneg in ga zbil v debelo osrenico, ki je varovala shrlo spodnjo plast na prvotnem ledu. Priganjal sem k največji naglici. Vse prepočasi sta se mi premikala tovariša, morali pa smo hiteti, ker nas je noč že skoro zajemala. Na povratku z zimske ture po severozahodnem grebenu so se mi v mnogournem zamujanju na plazovnih vesinah oblike terena dobro vtisnile v spomin in zdaj smo točno našli prehod čez prag pečine v pobočje. Tu v višini Sukalnika se je umirilo; veter je ostal na grebenih in megle so se razgrinjale, prav ko smo prestopili rob Sukalnika.

V črnikasta dna gorskih krnic je legal mrak. Vsa pléna Sukalnika je bila gladko osrenjena, med sivimi ploskvami ledu so ležale

proge belega, pršnega snega. Kljub veliki strmini, ki dosega tik ob boku vršnega grebena kakih 55°, nam ni bilo treba sekati stopinj. Eckensteinske dereze so nam omogočile tehniko sestopa z oporo na cepinu; ko smo zdelali prvo stopnjo strmine pod slemenom, smo bili na položnem, kjer prehaja letna pot v steno in jo preči v Wissiakov plaz. Vesina je bila tod konveksno usločena, prvotna naklonina je ponehala že po dveh raztežajih vrvi, dočim sva s Kremžarjem l. 1937. naletela po prvem, kakih 60—65° strmem odstavku (sestopala sva v nevarnosti pred plazovi tik ob boku grebena) še zmerom na 40—45° naklonine. Pečina je bila zdaj sicer vsa pokrita s snegom, toda letos ga je bilo mnogo manj; saj je Sedlo kazalo rušje in skalna rebra na Gornji Griči, kjer smo vselej smučali po gladkem. Za debeli sneg je februarja v naših gorah še zgoden čas; šele marca in aprila puščajo mečave prave zamete in opasti. — Pod Rdečim Kupom nismo našli nobene plaznice, še sledu ni bilo o plazovih, ki tod najhuje divjajo. Lijakasta strmina je bila gladka kakor smučišče; le ob desnem bregu pod Wissiakovo ploščo je bila plast lokasto odpočena. Na plazu pod Babami smo bili v prvem mraku; nameravali smo sicer sestopiti po Wissiakovem plazu na Wunderlichov sneg³, toda plazovina še ni bila pokrila visokega skalnega praga, čezenj bi se morali spuščati po vrvi in to bi nas brez potrebe zamujalo do trde noči.

S težavo smo se otvezli z zmrzle vrvi in sneli dereze. V Klin smo se popeljali ob cepinih. Na Stanu se je razsedel trdni jutranji škralup v mokro brozgo, ki so jo prepregale luže staljene vode; kar zažvrkala nam je v čevljih. Nemara je tačas pojenjal veter na grebenih, megla se je ustalila v višini Sukalnika in je z ravno črto odrezavala svet nad njim. Čez Kaptansko Glavo v Brani je lila medla zarja in jo ožarjala. V Macesnovcu smo videli svoje zmedene stopinje: »preštepali« smo pobočje ko krojač zakrpane hlače.

Noč je padla nagloma, proga jasnega neba nad Sedlom je pomodrela in na nji so zagorele zvezde. Megleni, viharni dan je ostal za nami. Po temni Bistrici smo obliskavali z žarometi na kolesih debela dreves in posipajoča se pobočja. Bolj ko vse ledene vesine na grebenu nas je utrujala razdrapana, blatna cesta. Kopač je odbil gonilo na kolesu, Tarterju pa je razneslo plašč; seveda smo zamudili tudi kasni vlak in po dvanajsturni nepretrgani gorski turi smo načeli drugo po — nasuti cesti v Ljubljano... Kasno po polnoči sem pred domom bolj padel kot stopil s kolesa. Topot je bilo vsega na pretek: vetra, megle, snega, ledu in dežja; toda v naslednjem jutru so mi bili vtisi z gora — kakor vselej — žarek v puščobnih, deževnih dneh.

³ »Wunderlichov sneg« imenujejo domačini plazovino v vznožju Wissiakovega plazu, ki je turistovsko ime po tam l. 1932. ponesrečenem Sandiju Wissiakcu, za grapo, ki poteka izpod Rdečega Kupa (značilen stolp v jugozahodnem ostenju Planjave) v krnico Sedla. Ime je izza l. 1895., ko je letoviščar v Kamniku Wunderlich, baje žid z Dunaja, na povratku s Planjave zašel v krajno poč in ostal v nji brez pomoči tri noči in dva dni, dokler ga ni slučajno slišal pastir, ki je prišel po sneg za vodo. Rešili so ga nepoškodovanega; le rejeni trebuh mu je bil v gladovanju upadel. (Obširneje Plan. Vestnik 1895, str. 133.)



M. Cadini (v ospredju avtorica)

Foto Merčun

Prof. Silva Antič-Merčun:

V Dolomitih, na Marmolati — planinsko in prirodoznansko

Marmolati, najvišjemu vrhu v zapadnem delu, pravijo »Kraljica Dolomitov«. Opazujemo jo od več strani; mogočno se dviga v snežni odeji, včasih jo zakrijejo megle, potem se pokaže v solncu. Želimo si na vrh, a nezaupno gledamo na ostra pobočja, ki se dozdevajo še bolj strma, nego so v resnici.

V višini nekako 2200 metrov smo pod sedlom Pordoi. Veseli smo, da smo ušli trumam avtomobilov in modernim množicam, ki se tako značilno kretajo po znanih prelazih. Ti ljudje — z vodniki, zemljevidi, aparati in daljnogledi v rokah — občudujejo v vseh jezikih precej glasno, kar se občudovati dá; mi smo veseli, ko vsega tega ni več pred nami, in hitimo v solncu ob južnem pobočju hriba Padon, značilnega po svoji temni barvi eruptivnega kamenja. Na desni nas spremlja Marmolata, pod nami klone globoko urezana dolina, kamor hitijo slapovi, ki zbirajo vodo izpod ledenika; čim globlje tone dolina, tem bližji in močnejši postaja glas slapov.

Ko v popoldanskih urah tako hodimo čez alpske trate s krasnimi izvodi alpske flore, mi nehote pride trpka misel, da bi tako lepih poedink gotovo že davno več ne bilo, če bi tod hodili mnogi izmed naših obiskovalcev planin. Kako visoko cenijo tukajšnji domačini lepoto in bogastvo alpskih rastlin, mi je potrdilo ravnanje in obnašanje našega poznejšega vodnika, ki mi je s posebnim naglasom

rekel: »Rastlin vam bom pa rajši nabral na svoji trati; vem, kje jih je veliko; tam vam zvežem šopek za spomin na naše kraje.«

Po dveinpolurni hoji proti zavetišču »Rifugio Marmolada« srečamo dva Korošca, ki se vračata z Marmolate; ne govorita dosti, toda z njunih obrazov sije zadovoljstvo, da sta premagala vrh težje južne strani. Zavetišče se že vidi, toda moramo se spustiti navzdol in tako zgubimo nekaj višine. Na prav strmem pobočju, ki vodi naravnost k zavetišču, srečamo starejšega vodnika z družino Holandcev, ki na strmini lovijo sapo. Izmenjamo nekaj stavkov, govorimo o vremenu in flori. Takoj nato vpraša stari vodnik, če hočemo »tja gor«. Nekoliko oklevamo, toda navdušuje nas in pravi, da jo lahko uberemo na vrh, če znamo le količkaj dobro stopati po gorah. Vremenske prilike so dobre, pravi, sneg je uležan; vodnik je bil včeraj »zgoraj« in ledenik tudi ni nevaren, ker bo mrzla noč. Zmenili smo se za 130 lir. Ob treh zjutraj bomo odrinili v goro.

Že stojimo pred planinskim hotelom s svetilko v temi, pripravljeni na odhod, s tihimi željami in z velikim pričakovanjem. Ko se bo dvignilo solnce, bomo že pod vrhom! Pred nami sta že dva vodnika s svojima skupinama. Vzpenjamo se po ozki, lepo izpeljani stezici, med nizkim grmičevjem rušja. Tu in tam odstrani vodnik s poti kamen. Svetilko je že ugasil. Dvigamo se z enakomernim korakom, grmiči rušja so vedno nižji in redkejši. Vodnikovo zabavno pripovedovanje o naskokih na Marmolato ponehuje. Dani se, že smo v skalah, hodimo po grušču, na desni je skromno zavetišče pod skalo Col de Bous, ki zavaruje turista pred nenadnim nalivom ali snežnim metezem.

Prehiteli smo že ona dva vodnika, ki sta odšla prva iz koč. Še malo in smo pred vstopom na ledenik, pod neko kaverno še iz časov svetovne vojne. »Sedaj pa dereze na čevlje in na vrvi!« pravi vodnik, »moje delo se začne, slediti mi morate v vsem, kar rečem.«

Nekaj časa stopamo pogumno po trdi skorji ledenika za vodnikom. Poslušam enolično žuborenje ledeniškega mlina; tako imenujejo mali ledeniški potoček, ki si je v valoviti črti izdolbel svojo pot in hiti do grušča, od tam pa vedno hitreje v dolino. Naenkrat se vodnik ustavi ter začne pregledovati in s cepinom raziskovati okolico; prišli smo do značilnih mostičev, pod katerimi zevajo škrape. Če hodiš prvikrat po večjem ledeniku, so to prvi neprijetni hipi, ko moraš po taki ozki, življenjsko nevarni brvi z ene plošče na drugo. Takih prehodov je tu nešteto. Nekaj časa gre po strmem, potem zopet po položnem delu ledenika, dokler nas vodnik ne opozori, da pohitimo; kajti preti lahko nevarnost od tako imenovanih sneženih možicljjev, ki kakor snežene skale tičijo na zgornjem delu ledenika. Mogoče je, da se kar prekucnejo ter skotalijo navzdol in poberejo vse, kar jim je na poti. Srečno smo jih prešli. Dvigamo se po ledeniku do skal, dokler ne vstopimo v strme pečine, ko nam morajo pomagati roke. Kmalu nato se nekoliko odpočijemo na majhni polici, sedaj že v solncu. Čudoviti so sosedni vrhovi, megle se dvigajo iz doline, tudi prve ljudi že vidimo na vrhu Marmolate; ti so se vzpeli od južne strani iz doline Contrin.



Marmolata

Foto Merčun

Pot v skalah ni bila dolga, bil je samo prehod na večno snežno odejo, ki pokriva sam vrh; toda do vrha je še lep kos pred nami. Moraš se vzpenjati ob samem grebenu in stopati po stopinjah, ki jih sproti vsekava vodnik. Čim bolj se bližamo vrhu, tem ostrejši in hladnejši je veter; primanjkuje nam sape, nismo vajeni take višine. Ko tako previdno stopamo iz stopinje v stopinjo in se krčevito držimo vrvi, se vodnik sunkoma obrne, zavriska in nam seže v roko z domačim planinskim pozdravom: »Na vrhu Marmolate!« (Punta di Penia, 3344 m.) Neverjetno se mi zdi. Pogled sega do Tur in do Adamella, od Karavank in Julijskih Alp do Graubündenske. Močno čutim, da je to nekaj, kar bo za vse življenje.

Na samem vrhu nam ni moči dolgo obstati, veter brije premočno in prostor je majhen. Že se spuščamo, toda popolnoma še nismo sproščeni; skrbe nas še tisti mostički in hiteti moramo, da bomo preko njih, preden se bo solnce močnejše uprlo, da začne topiti zgornje plasti snega in ledu. Kmalu smo bili zopet na grušču in ob dvanajstih že pred planinskim hotelom. Ko smo zleknjeni v travi počivali, so se naši pogledi vedno znova upirali do veličastne »Kraljice Dolomitov«.

* * *

Znano je, da so Dolomiti, južni del vzhodnih Alp, imenovani po francoskem mineralogu Dolomieuju, ki je leta 1790 opozoril, da en del teh hribov sestoji iz dolomita, to je iz kalcijevega in magnezijevega karbonata, ki sta mu često primešana železo in mangan.

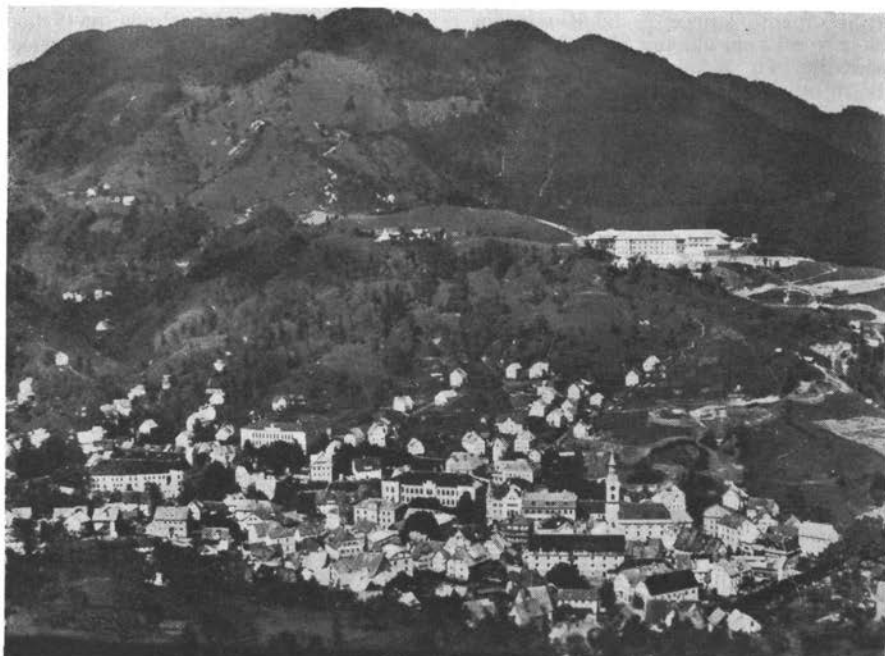
Glede na geološko zgradbo pripadajo skladi in usedline permski in triadni formaciji. V poznejših geoloških dobah, v kredi in terciaru, so močno gubanje, upogibanje in nalivi povzročili, da leže na nekaterih krajih starejše plasti nad tanjšimi.

Za Dolomite so značilna velika nasprotja; z ene strani se razprostirajo lepi gozdovi in razsežne gorske senožeti, ki pokrivajo mestoma laporasta tla, z druge strani so pa alpske trate, bogate z rastlinami po številu in vrstah. Velika raznoličnost tal z geološkega stališča in južnovzhodna lega sta mnogo doprinesli, da se je razvila bogata in prav značilna flora, ki ima celo večje število rastlin, ki rastejo samo v Dolomitih. Ne daleč nad pasom pritlikavih rastlin, ki so se združile v blazine, da laže kljubujejo vremenskim in prirodnim neprilikam, se začne dvigati skalnati svet. Ostri, rogljati grebeni, v celoti ali posamič, večji in manjši, štrlijo navpik in tvorijo bizarne oblike. Na drugi strani pa se v solncu blestijo ledeniki; največjega nosi Marmolata, manjše pa Antelao in Sorapis, Pala in Langkofel.

V kolikor je rastlinstvo že na prvi pogled svojevrstno po rasti in vrstah, tako v živalstvu ni posebnosti. Kakor povsod v alpskem področju, je v skalah gospodar gams; toda vojna leta so ga v marsikaterem predelu pregnala ter mu uničila in razgnala bivališča in skrivališča. Vodnik, star in izkušen lovec, ki s pipo v ustih in s puško na rami naskakuje dolomitske planote in prisluškuje življenju v njih, mi je pravil, kako je večkrat slišal znani žvižg svizca (Marmota marmota), toda samo v nekaterih predelih. Nadalje mi je pripovedoval o divjem petelinu, o ruševcu, skalnem jerebu, belki in celo jerebici. Lisica in zajec sta povsod precej številna in se skušata prilagoditi okolici s svetlejšo ali temnejšo varovalno barvo; podlasica, kuna in dehor so bolj redki.

Če se pa na sedlu ali pod vrhom ozremo v skalnate vrhove, zapazimo večjo ali manjšo jato črnih ptic, na katerih, težko brez daljnogleda, razločimo rumeni kljun in rdeče noge. Od daleč so kakor veliki kosi; toda to so kramparčice (*Pyrrhocorax graculus* L.), edina živa bitja, ki letajo nad glavami drznih plezalcev. Zelo živahne in glasne so, kakor bi se med seboj prepirale. Letajo ob vrhovih ali pa posedajo v skupinah po skalah. Njihove življenjske zahteve so zelo skromne; saj se morajo zadovoljiti s tem, kar jim nudi narava v skalah.

V Dolomitih se človek šele pozno zave, da je že mimo tistega prijetnega ptičjega petja in življenja v gozdu. Lepo speljane ceste nas kaj kmalu dvignejo in postavijo že pred skalnati svet; tako se človek nehote oddalji od gozda in je že kmalu nad pasom gozda in grmovja. Tedaj človeka, željnega vrhov in višine, solnca in čudovitega razgleda, povleče vse to za seboj, da jo udari po gruču in ozkih stezah navzgor in pozabi na tista majhna bitja, ki tako prijetno oživljajo in spremljajo turista skozi naše gozdove. Zavedla sem se tega šele, ko smo se spuščali s prelaza Tre Croci ob čudovitem macesnovem gozdu, kjer me je presenetilo petje in živahnost znanih majhnih pevcev.



Idrija s Kopalovimi planinami

Lado Božič:

Planinstvo v Idrijski kotlini

(Ob petintridesetletnici Idrijske podružnice SPD.)

Planinstvo v Idrijski dolini je staro prav toliko, kolikor so stare prvotne naselbine samotnih drvarjev in ogljarjev, sega torej daleč nazaj preko rojstnega dneva mesta samega. Do sedanjega stoletja pa se planinstvo kajpada ni gojilo zavestno in sestavno in to tudi ni bilo potrebno. Naš prebivalec: drvar, ogljar, pozneje rudar, pa priroda, ki ga je obdajala, z griči, s hribi in planinami, vse je bilo tesno zvezano med seboj. Podobne združitve ne najdeš zlepa v kakem drugem mestu; mesto nasprotno sili človeka proč od narave, doma je le še na deželi, kjer je tesneje priklenjen na zemljo in prirodu.

Prvi začetki neprostovoljnega planinskega udejstvovanja so bili našemu človeku najbližji hribi, ki rastejo iz ozke doline Idrije in Nikave; v njih vznožju je posajal hiše, obdeloval vrtove, kosil senožeti, grabil listje, iskal dobre pitne vode in si v gozdovih priskrbel les in drva. Skoro do 1000 metrov visoko se dvigujejo hribi: Kopalove planine na severu, Gora sv. Magdalene na vzhodu, Tičnica na jugu, Kacjanovec na zapadu. Še vedno zro na njegovo delo in življenje ob vznožju, vabijo ga kakor v starih časih, tako v potrebi kakor za razvednilo in oddih. Z njihovih temen se je razgledaval po sosednih vrhovih — koliko jih je: Cerkovni vrh, Jelenk, Masorske planine, Oblakov vrh, Hudournik, Vojsko, Rejčev grič, Slaniški vrh, Hleviške planine, daleč tam na zapadnem obzorju Golaki, Tišovec, Mala gora, Javornik, Zagodov vrh, Cajnarjev ali Mrutni vrh, Sv. Trije Kralji, Sivka in Pečniški vrhovi. Za temi vrhovi pa je slutil drug, njemu tuj svet. Oko mu je segalo do sinjega Jadrana, v Furlansko nižino, v Ljubljano in do Julijskih in Kamniških Alp. To obširno področje mu je nudilo dovolj prilike za planinsko udejstvovanje. Sledil je prirodi in njeni gravitaciji

proti zapadu, kamor je tekla njegova reka, ki ni mogla najti izhoda na vzhod in je v velikem obsegu oklenila obširno zemeljsko področje v Sočino in Jadransko področje. Tu je bilo jedro njegovega prvega planinstva, tu notri je ležalo središče organiziranega planinstva sedanjega veka. Preko teh grebenov je iskal prvih stikov s svetom; proti jugozahodu so tekle prve njegove prometne žile, gorske in gozdne steze. Nič mu niso bile mar umetne politične meje, ki so bile potegneje čez to ozemlje; narava in človek sta jih odklonila: preko meja in preko gora sta težila v obširne in solnčne doline ob Soči in iskala stikov z rodnimi brati. Tako je bilo v starih časih, tako je bilo v novejšem času in tako je spet danes, ko se je zid prenesel na vzhod, na to stran bregov njegovih voda.

Naš rudar je vse svoje življenje prebil v objemu narave. Pol dneva v osrčju zemlje, mrtve prirode, pol dneva v stiku s solncem in z vso živo prirodo. Iz življenjske nuje je postal planinec, prirodni človek, ki prisluhne vsakemu gibu obširnega stvarstva. Bogastvo njegove zemlje, visoki hribi, pokriti z zelenimi senožeti, s temnimi in gostimi gozdovi, ali pa sivi, plešasti in oguljeni od ostre burje, idilčne trate z bistrimi studenci, romantične soteske, skalnate tesni, šumeči vodopadi, globoki tolmuni, divji in težko dostopni izviri njegovih voda, skrivnostne podzemeljske jame, lepo in ljubko, pa vendar divje romantično jezero z neznanimi izviri, skratka: kraški in alpski svet z lahko dostopnimi vrhovi in z divnim razgledom, vse to ga je vabilo, mu je nadomeščalo daljni zunanji svet. Vabil ga je prostrani naravni botanični vrt (Jelenk, Divje jezero, Hudournik, Tisovec, Slosarjeve Robe, Sivka itd.), ki mu najdeš le malokje enakega. Vabila ga je v temnih in neoskrunjenih gozdovih svobodna divjad. Bolj ni mogel nihče živeti naravnega življenja kakor naš rudar; njemu ni bilo treba organizacije, ki bi ga šele opozorila na lepoto in bogastvo njegove okolice. Naš človek se je izživljal v naravi kot njen sestavni del. Navodila o vedenju v naravi so mu bila nepotrebna. Po tujem svetu se je oziral le s svojih vrhov, ni ga pa vabil v svoj kot. Nalogo, da razkrijejo svetu prirodne lepote njegovega sicer zapuščenega kotička, je prepustil tistim meščanom, ki so v odzivu časovnim potrebam postali zavestni planinci.

Res je, da so naši kraji bili od rok in neznani širšim krogom, toda poznali so jih pionirji slovenskega planinstva. Že leta 1876 je prof. Globočnik na Javorniku razpoložil prvo spominsko knjigo. V njej najdeš še istega leta podpis in fotografijo nestorja slovenskih planincev, Franceta Kadilnika. SPD je leta 1896 markiralo pot iz Logatca na Javornik. Nameravali so že tedaj kupiti Medvedov Turn ali svet vrh Javornika za kočjo in razglednik. Načrt in proračun je napravil za idrijsko planinstvo posebno zaslužni mož, rudniški svetnik Karel Svoboda. Da bi počastili njegov spomin, so mu v živo skalo, na desni strani pred vhodom v Ravbarsko jamo, vklesali spominsko ploščo.

Koča na Javorniku se tedaj še ni postavila; načrt zanjo dokazuje planinsko pomebnost Javornika in v meščanskih krogih probujeni smisel za organizirano planinstvo. Kajpada so to bili za enkrat samo posamezniki. Mimo Karla Svobode omenjamo še dva posebna zaslužnika: to sta pokojni učitelj Avgust Šabec ter Jože Zazula, ki živi — in kako živi! — še danes kot davčni upravitelj v pokouju pri Mariboru, mož, ki je prehodil peš in prevozil s kolesom vse naše kraje in pri tem prvi fotografiral prirodne lepote Idrijskega okraja.

To je bila stara doba našega planinstva, t. j. v drugi polovici preteklega stoletja. Naše poročilo pa bi ne bilo popolno, če bi ne omenili tudi nekatere prastare dobe, v kateri so živeli in delovali številni klasični botaniki, ki so le posredno, s študijem bujnega rastlinstva, utirali pot tudi planinstvu. Ta doba je trajala skoraj stoletje, od 1750 do 1850, ko so živeli Scopoli, Hacquet, Freyer, Fleischmann in dr., ki zaslužijo posebno razpravo.

Nova doba v razvoju planinstva v Idrijski dolini pa je nastopila s prihodom navdušenega in navdušujočega pokojnega profesorja Maksa Pirnata, ki je s pomočjo organizacije hotel zbuditi širše zanimanje za romantiko Idrijskih gora in dolin. Dne 11. januarja 1904 je sklical ustanovni šod Idrijske podružnice SPD. Na njegov bodrilni poziv je k podružnici pristopilo 42 članov. Pripomniti pa moramo, da je bila podružnica zdaj in ves čas svojega obstoja meščanska organizacija. Rudarji niso pristopali k meščanskim združitvam, tako tudi ne k planinski. Podružnica je takoj pričela z delom in je že 6. februarja 1904 priredila svojo prvo

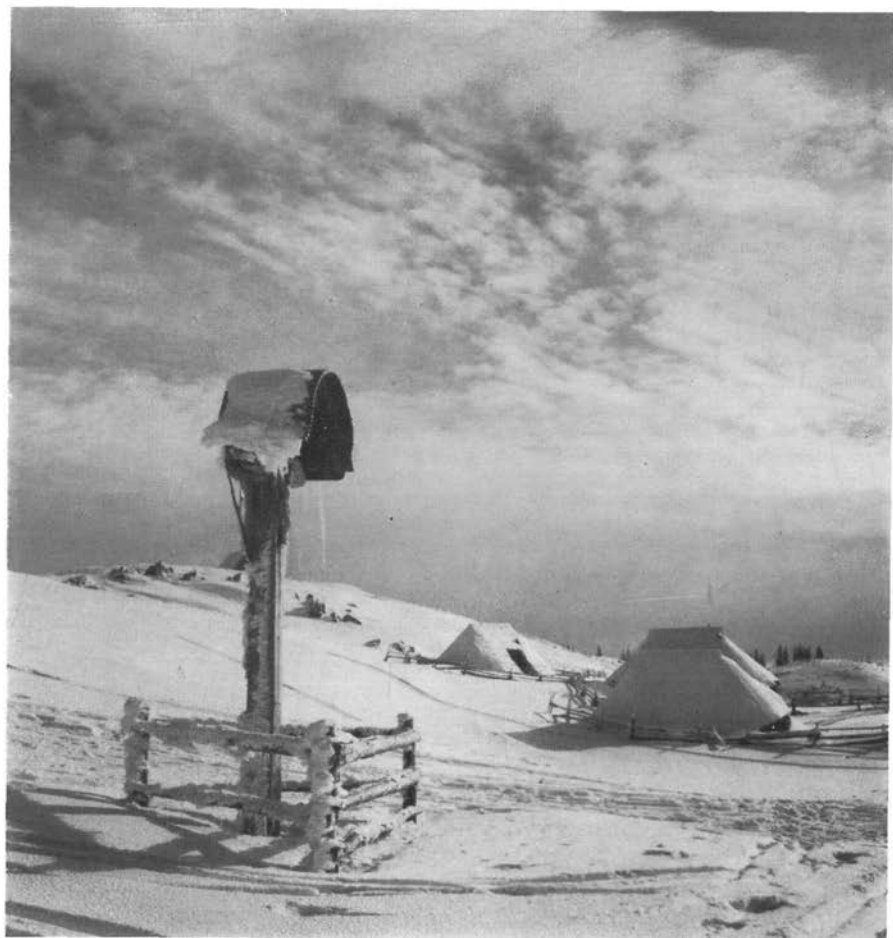


Foto I. Tarčar

Velika planina s križem

planinsko veselico, ki je bila vsa v znamenju planinstva in prežeta s pravim idrijskim humorjem, 7. apr. pa svoj prvi izlet na Razpotje, ob udeležbi 51 članov.

Na prvem rednem občnem zboru 9. aprila 1904 se je sprožila misel postavite kočo na Javorniku tik pod vrhom. Do izvršitve pa je bila še dolga pot. Najprej so bila potrebna drobna dela, predvsem markacije v okolišju (Logatec—Javornik, Sp. Idrija—Jelenk, Idrija—Sv. Trije Kralji, Idrija—Javornik) in razpoložitev spominskih knjig (na Jelenku pri kmetu Logarju, na Javorniku pri Medvedu in na Vojskem pri Likarju).

V drugi poslovni dobi, ki se je pričela 20. decembra 1904, se je združeno z izletom na Javornik 9. in 10. julija 1905 izvršil nakup 100 m² sveta na vrhu Javornika od Medveda, kmeta pod Javornikom, za novo planinsko kočo v bližini dobrega studenca. Ta svet je preveč odprt vetrovom; zato so pozneje izbrali in kupili nov svet, 105 m², ne daleč od Medvedove hiše (četrt ure do vrha Javornika). Od tu je jako lep razgled na vipavsko in kraško stran do sinjega Jadrana. Priprave za kočo so lepo napredovale; tretji občni zbor 21. decembra 1905 je sklenil, da se bo kočica imenovala po ustanovitelju podružnice: Pirnatova kočica na Javorniku. Število članov se je dvignilo na 84.

Leta 1906 so se dela za kočico nadaljevala, zaznamovalo se je več potov in zgradila se je 18 m dolga železna in viseča brv čez Idrijo pri Kobili. S to brvjo so omogočili lažji in hitrejši dostop do Divjega jezera in njegove okolice ter lep pogled na slap Idrije. »Divje jezero«, dejal bi najlepši okras Idrijske okolice, je ljubko jezerce, ki ga obdajajo s treh strani strme, nad 100 m visoke pečine, koder so domovale divje koze in cvetele prave visokoalpske cvetice — v nadmorski višini komaj 350 m.

Dne 4. avgusta 1907 se je z veliko slovesnostjo blagoslovila in otvorila Pirnatova kočica. Kočo je zgradil tesarski mojster Ivan Felc iz Crnega vrha po načrtu Orožnove kočice pod Črno Prstjo. Podstavek je bil zidan, ostalo pa iz brun in desk. Imela je dva prostora: vežo z ognjiščem in spalnico z žimnicami; zasilno ležišče je bilo tudi v 1.5 m visokem podstrešju. Ko je podružnica z otvoritvijo kočice doživela izpolnitev svojega dolgoletnega načrta, je pričelo zanimanje zanjo padati, najbrž zaradi škodljivih političnih in strankarskih vplivov.

Nanovo je oživela, ko je prevzel vodstvo podružnice Baltazar Baebler, izvoljen 8. januarja 1912 za načelnika. Idrijska podružnica je sedaj stopila v svojo najlepšo in najplodovitejšo dobo: ustanovili so odsek za sankanje (tudi ženske!), z lepim sankališčem na cesti Dole—Idrija, število članstva je naraslo do 59; »planinski direndaj« 17. februarja 1912, ob katerem so izdali edino številko »Kozjega repka«, je bil rekordno obiskan. Priredili so 10. marca izlet čez Lešetnico na Kovačev rovt, 7. in 8. aprila pa v Gorico. S člani Goriške podružnice so obiskali Kostanjevico, Kromberk, Kojsko, Vrhovlje, Plave v Brdih in Gorico; 4. maja so ponovno krenili na Primorsko čez Tisovec—Dol in Čaven v Ajdovščino, kjer je bil sestanek z Vipavsko in Goriško podružnico. Prav tako pridni so bili tudi v markiranju poti: iz Bele čez Tisovec in Angelsko goro do Polanca na Dolu, na Sivko nad Ledinami, na vrh Svetih Treh Kraljev, pot na Jelenk; popravili so pot k Divjemu jezeru in okoli njega, napravili klopi nad jezerom in vse skupaj lepo zavarovali.

Poleg sankanja je podružnica budila zanimanje tudi za drsanje. Leta 1913 je napravila električno razsvetljavo nad drsališčem pri Likarci. Poleg brige za domače gore so izdali lepe slike Javornika in Matjaževih Kamer in so se zanimali za slovenske Alpe sploh. V ta namen so priredili 1. marca 1913 skioptičen večer. Sličten večer se je vršil tudi 1. marca 1914. Občni zbor je bil 18. dec. 1912 in je izkazal lep porast članstva: nad 100. O binškojih leta 1913 so priredili izlet k Svetim Trem Kraljem in na Vrhniko, 17. maja na Jelenk, 15. junija pa na Porezen. Pirnatova kočica je uspevala v najlepšem redu in število obiskovalcev se je v tem letu dvignilo na 128.

Podružnica je šla z uspehom proti svoji desetletnici. Občni zbor 24. januarja 1914 je bil že v tem znamenju. Pred desetletnico, ki se je slovesno obhajala 12. julija 1914 z veliko planinsko veselico v Ljubevču, se je vršil 17. maja zadnji izlet podružnice: čez Žakovk in Brekovec v Ziri. V tem zadnjem letu življenja in delovanja so napravili še sledečo markacijo: Kovačev rovt—Gore—Razpotje; pri tablici na Razpotju je bilo tudi označeno, da je tam razvodje med

Jadranskim in Črnim morjem. Ob cesti Idrija—Kovačev rovt so napravili dve klopi; prva je bila v začetku dolge serpentine, druga pri veliki smreki s tablico: »Razgled na Triglav«. Primerne tablice so postavili tudi v Črnem vrhu in pri Sv. Treh Kraljih. Članstvo je doseglo najvišje število 105.

Sredi najlepšega razmaha in ob desetletnici je zalotila podružnico svetovna vojna. Ubila jo je. Vse naprave so bile uničene, kočna na Javorniku prepuščena razdejanju, tako da je pozneje ni bilo mogoče več popraviti. Popolnoma propadla je, danes stoje od nje morda še samo temeljni kamni.

Po novi državni razmejitvi Idrijska podružnica SPD z ostalimi primorskimi podružnicami ni več oživela. Leta 1925 se je ondi ustanovilo samostojno planinsko društvo, ki pa je bilo že ob rojstvu obsojeno na smrt. Ni imelo niti članov niti možnosti dela in življenja. Vršil se je samo izlet na Javornik, ob udeležbi — predsednika in tajnika, ki sta ob tej priliki obnovila tudi markacijo. Nato je društvo zaspalo in še danes čaka prebujenja...

Obzor in društvene vesti



Franc P. Zajec †. Dne 6. septembra smo spremili na zadnji poti k Sv. Križu mnogim našim planincem dobro znanega ljubljanskega meščana, optika Franca Zajca. Pokojnik je, kolikor so mu dopuščali trgovski posli, svoj prosti čas rad izrabil za daljše izlete in višje ture v naš planinski svet. Bil je planinec dobrega starega kova in prijeten popotni tovariš, kakršnega sem spoznal na raznih gorskih turah (na Triglav, Mangrt, Storžič, Grintavec). V svojih črticah nekaterikrat omenjam — gospoda Prulskega; na Privozu na ljubljanskih Prulah je namreč imel svoj prijazni rodbinski dom. V kako lepem spominu mi je »koroški izlet« iz l. 1932, ko nas je troje (Jos. Jakopič in Zajec) opravilo zanimivo turo čez Kepo v Beljak in dalje na Dobrač, na Kanzel in Osojščico, k Osojskemu samostanu, čez Turje in Kostanje k Vrbskemu jezeru in čez Golico nazaj domov! Oba ljuba mi tovariša sta se med tem, žal, za vedno poslovila.

Pokojni Zajec si je vse svoje izlete od l. 1921. dalje točno beležil v posebnih zapiskih, najprej samo z odtisom planinskih žigov in s pripisom datuma, pozneje

pa z navedbo smeri, porabljenega časa hoje in imen sopotnikov, največkrat Josipa Jakopiča. Večje ture so mu bile na Triglav (skoraj vsako leto), Škrlatico, Mangrt, Storžič, Grintavec. Rad je posečal vrhove v Zasavju (Kum), bil je na Ličkem Kleku, na Lovčenu, tudi na Veliki Klek (Großglockner) se je bil povzpел dne 14. avgusta 1933. Sploh se je Zajec živo zanimal za planinstvo in ga je po svojih močeh tudi nesebično podpiral. Iz bogate zaloge svoje trgovine je za marsikatero planinsko kočo brezplačno dobavil toplomere. Sam sem bil priča, kako je lastnoročno pričvrstil s seboj prineseni termometer na podboju v Cojzovi koči, češ: vsaj ta opremiti kos mora imeti vsaka kočna! Kot pravoveren in zaveden planinec je bil pokojnik do zadnjega zvest naročnik »Planinskega Vestnika«.

Te skromne vrstice naj ohranijo hvaležen spomin vrlemu možu, vzornemu planinskemu drugu!

J. W.

Proslave na Pohorju. V najlepšem, solnčno toplem jesenskem vremenu je v soboto, 11., in v nedeljo, 12. novembra, vzhodno Pohorje izredno oživilo. Mariborski mestni avtobusi so po novi, lepo izpeljani cesti dovažali v neposredno bližino pohorskih postojank, javnih in zasebnih, planince in planinske razpoloženje, predvsem številne zastopnike raznih združenj; druge in mnoge so privedla zasebna vozila in — seveda — udobni potje od vseh strani. Ta del Pohorja se je razvil v obsežno, pravo gorsko selišče z višinskimi prednostmi gozdnatega pogorja in obenem z modernimi napravami vodovoda in električnega toka.

V soboto zvečer so se k intimnemu praznovanju dvajsetletnice Mariborske podružnice SPD v Mariborski koči sešli zastopniki mariborskega in splošno slovenskega planinstva, potem ko so Mariborčani v oktobrski številki »Planinskega Vestnika« vsestransko označili razvoj in pomen te obletnice. Ta prijateljski sestanek je imel načelno domačnostni značaj. Udeležili so se ga poleg odbornikov podružnice same: vodilni člani Glavnega odbora SPD v Ljubljani (dr. Jos. Pretnar, dr. A. Brilej, dr. A. Vrtačnik, K. Pučnik i. dr.), dr. Milko Hrašovec za Savinjsko podružnico v Celju, M. Grmovšek za Mislinjsko podružnico, mag. ravnatelj F. Rodošek za mestno občino mariborsko in za Pohorski dom, prof. Gruntar in geometer Pertot za zadrugo »Sokolski planinski dom«, planinski starešine gg. F. Majer, prejšnji načelnik ing. V. Šlajmer, B. Rotter, Iv. Kravos, kap. Novak, Soršak, in kot posebna počastitev odposlanci planinskega društva »Sljeme« iz Zagreba, na čelu s predsednikom Dušanom Jakšičem. Načelnik Mariborske podružnice, dr. Jos. Bergoč, je imel pozdraven in pobuden nagovor, dr. Igor Rosina je orisal zgodovinski in narodni pomen podružnice; čestitke so podružnici izrekli: dr. Pretnar za Glavni odbor, dr. Zavrnik za »Sljeme«, dr. Hrašovec za Savinjsko podružnico, ravnatelj Rodošek za mesto Maribor in za zadrugo Pohorski dom. — Za duhovito zabavo se neutrudljivo skrbeli večaki v tem poslu gg. ing. Jože Jelenec, Lojze Strašnik in vodja mestnega tujskoprometnega urada Ludovik Zorzut.

V nedeljo dopoldne je bil otvorjen »Sokolski planinski dom«, obsežna, dobro opremljena stavba (električna razsvetljava!) v krasni legi nekoliko pod gorskim slemenom med Mariborsko in Ruško kočo, zelo ugodni pleti, a zlasti v zimi za smučanje. Ob rekordni udeležbi iz sokolskih krogov je predsednik zgraditeljice, zadruga »Sokolski planinski dom«, dr. Boris Mihalič, izeršno orisal zgodovino, namen in pomen Doma in proglasil njegovo otvoritev. Razen zastopnikov sokolstva (dr. Gorišek za Savez SKJ in Mariborsko župo, Milko Štepic za Zagrebško, dr. M. Hrašovec za Celjsko, Čotar za Ljubljansko župo), dobrovoljcev (mag. Puks), Jadranske Straže oz. pevskega društva Jadran-Nanos (prof. Bizjak), sta v imenu planinstva pozdravila otvoritev tega planinskega Doma gg. dr. Hrašovec za Glavni odbor SPD in dr. Bergoč za Mariborsko podružnico.

Opoldne v nedeljo se je v Mariborski koči zbrala vesela planinska družba za običajno vsakoletno »martinovanje«, izvorno godovanje bivšega mnogoletnega načelnika in pokretnika v okviru Mariborske podružnice SPD, g. dr. Davorina Senjorja. Njemu na čast so se tudi to leto ob gosji pečenki zbrali zagrebški Sljemeniši. Njih predsednik Dušan Jakšič je za domačinom dr. Bergočem izrekel srčna voščila godovniku dr. Senjorju, v prozi seveda; poeta montanus Ludovik Zorzut pa v verzih — seveda. J.

Dr. Valter Bohinec: »Kje smo in kako smo. — Posebni odtis iz Spominskega zbornika Slovenije ob dvajsetletnici kraljevine Jugoslavije.« Ljubljana, 1939. — Na 8 straneh v 4^o je dr. Bohinec v svojem lapidarnem, zgoščem in vendar toplo navdahnjenem slogu sestavil kakor z značilnimi naslovi temeljnih poglavij zunanjo, narodnostno, prosvetno in gospodarsko zgodovino Slovencev na osnovi položaja in posebnosti njihove zdaj zelo skrčene zemlje. Razprav pojasnjujeta dve točni karti. Slovenija je pokrajina z izrazito srednjevropskim značajem, ona je »edinstvena pokrajina v Evropi, kjer se srečujejo vplivi treh sil različnih zemljepisnih področij: Srednje Evrope, Sredozemlja in Panonije«; v

njej se stikajo tudi meje treh glavnih evropskih jezikovnih skupin, slovanske, germanske in romanske, kar je bilo usodno za ves naš zgodovinski in kulturni razvoj; »morda najbolj slovenski človek biva po Prlekiji in Slovenski krajini«. Taka in enaka dejstva poznamo kot krilatice; v tej razpravi so prozorno stvarno razvita. Navedena je tudi — problematična — razdelitev našega jezika v sedem glavnih narečij. — Zaradi splošnega pomena bi razprava zaslužila objavo na široko pristopnem mestu.

Dr. J. T.

Prof. D. J. Deroko, **Drina**. I. geografsko-turistička monografija, izdalo društvo »Fruška gora«, Novi Sad, 1939. — Znano je, da društvo »Fruška gora« prireja že več let sem turistična potovanja vzdolž Drine na splavih. Takih potovanj je po več na leto; njihov namen je: razkazati romantične lepote, ki se ob strugi te reke vrstijo, in odpreti pokrajinsko izredno zanimive predele vzhodne Bosne za širši tujski promet. Podroben studij pokrajin ob Drini in večkratna udeležba na teh potovanjih je dala prof. Deroku pobudo za sestavo te zanimive monografije, ki izčrpno obravnava predmet in predstavlja temeljitega, vsestranskega vodnika za področje reke Drine.

Prof. Deroko se je z veliko ljubeznijo in neobičajno pridnostjo lotil predmeta: uspeh ni izostal. Pred nami leži zajetna knjiga, ki obsega preko 300 strani; broširan izvod ima na naslovni strani lepo, večbarvno sliko: tipično tesen iz Podrinja. Nad 100 slik ponazoruje tekst; niso sicer vse enako dobre, vendar po večini dobro prikazujejo romantična naselja, brda ter narod in pokrajinske zanimivosti ob reki. Knjigi je priloženih tudi več geografskih kart in skic; ena večbarvna predstavlja Drino in Podrinje od Sremske Mitrovice na severu pa dol do Zabljaka ter od Sarajeva na zapadu do Užic kot najvzhodnejše točke. Poleg te splošne orientacijske karte je še cela vrsta povečini dvobarvnih skic; te v velikem merilu prikazujejo posamezne odseke reke Drine in navajajo podrobne podatke o kameninah, ki sestavljajo strugo, o globinah, smeri vode itd., torej podatke, zanimive zlasti za splavarje in kajakaše, ki jim je knjiga v prvi vrsti namenjena. Obširni uvod govori o imenu reke, o orografskih, geoloških in hidrogrfskih razmerah v Podrinju, o podnebjju pokrajine, gospodarskih panogah, ki prihajajo v poštev (gozdarstvo, zdravilne vode, ribolov), ter se peča z etnografskimi in zgodovinskimi zanimivostmi obravnavanega področja. Posebno poglavje je posvečeno splavarstvu in turizmu s pomočjo splavov; to je, sodeč po opisih, pač eden najzanimivejših načinov potovanja, ker združuje ogled malo znanih romantičnih krajev z originalnim, včasih, zlasti v brzicah, celo nekoliko napetim, a gotovo vedno kratkočasnim dričanjem vzdolž te lepe zelene vode. — V osmih poglavjih obdeluje nato pisatelj posamezne odseke, od Ščepan polja do Foče, pa dalje preko Gorazde in Višegrada do Slapa ter mimo Bajine Bašte in Ljubovije ter Zvornika do Banje Koviljače in Rače, kjer se naše potovanje zaključi. Poleg reke same in neposrednih pokrajinskih zanimivosti se obravnavajo tudi vsa naselja, njih zgodovina, prebivalstvo in njega posebnosti, gospodarske in druge podrobnosti. Tako nudi monografija popolno podobo Drine in Podrinja in bo zato služila vsem popotnikom, ki bodo obiskali te kraje, pa tudi znanstvenikom in gospodarskim strokovnjakom kot dobrodošlo, prijetno pomagalo za vsestranske informacije o predmetu. — Omenil sem že, da bo knjiga neobhoden vademecum sportnikov, ki se bodo na svojih čolniških vozilih po reki ali pa, poslužujoč se ugodne prilike, ki jo nudi društvo »Fruška gora«, na udobno opremljenih splavih, ki so v knjigi podrobno opisani, uživali lepote in mikavnosti potovanja po Drini. Pa tudi planinci, če jih morda zamikajo lepa in divja gorovja, ki obroblijo Drino in njene pritoke, bodo s pridom uporabljali to knjigo, ker bodo v njej našli vse polno pobud za izlete v prelepi gorski svet Bosne in za marsikatero gorsko pot že podrobne podatke in navodila.

Vsekakor je knjiga odlična pridobitev v našem turističnem slovstvu. Društvu »Fruška gora«, ki je gotovo s precejšnjimi denarnimi žrtvami založilo in kar razkošno opremilo to publikacijo, čestitamo na tem delu; posebno priznanje pa zasluži za svoje temeljito in pobudno delo avtor knjige, g. prof. Deroko, ki je pri-speval levji delež napora pri njenem ustvarjanju.

Dr. A. B.

Taternik, organ visokogorskega kluba Poljskega tovarzstva tatarskega, je, kakor znano, dvomesečnik. Letnik 1938/39 je do sedaj zastopan s tremi številkami; so to priče velikih svetovnih ciljev, ki si jih je postavila peščica poljskih vodilnih alpinistov za svoje alpinistično udejstvovanje. Zlasti dva cilja so imeli Poljaki zadnja leta pred očmi: poborniško delo v Andih in v Himalaji. Dosegi teh ciljev so veljala vsa stremjenja in vestno podrobno proučevanje gorskega sveta in vseh problemov, ki so zvezani z vzponi v imenovanih gorovjih. Ta namen je dobro zaznaven tudi v reviji, ki ima več temeljitih člankov o južnoameriških Andih, tako zlasti »Andy a Andysm«, ki ga je napisal J. A. Szepanski in ki predstavlja nekak alpinistično-historičen oris planinskih vzponov ter poskusov v tem gorovju; prične se v prvem ter se nadaljuje v naslednjih zvezkih revije. Himalajskim problemom je posvečena stalna »Himalajska kronika«, ki registrira vse novosti iz tega področja, kjer se danes poskušajo najboljši med najboljšimi. — List se nadalje peča z novimi vzponi v Tatrah in drugod. Dočim v domačem gorovju ni bilo pomembnejših prvenstvenih tur (saj tudi Poljaki v domačih gorah podobno kakor naši alpinisti le še paberkujejo), sta seveda vzpona čez severno steno Eigerja in severno steno Grandes Jorasses tudi v poljskem strokovnem tisku doživela zanimanje in temeljito obravnavanje. — Končno so tudi pri Poljakih priprave toliko napredovale, da so v maju tekočega leta mogli odposlati prvo lastno odpravo v Himalajo. Poseben himalajski fond je omogočil to alpinistično-znanstveno ekspedicijo, ki je bila usmerjena v Gharwal-Himalajo. Med znanimi udeležniki so se imenovala imena: ing. Adama Karpinskega, ki je bil obenem načelnik odprave, ing. Stefana Bernadzikiewicsa, ing. Jakoba Bujaka in drugih. O delu te odprave smo izvedeli le malo. V poletju enkrat se je čulo, da sta se ing. Karpinski in ing. Bernadzikiewicz smrtno ponesrečila pri poskusu. Svetovni dogodki z vojno med Poljsko in Nemčijo so pretrgali naše stike s Poljaki, ki bodo po nesrečni usodi, ki jih je sedaj doletela, pač nekaj časa ovirani v izvrševanju svojih alpinističnih načrtov. Ne dvomimo pa, da bo Poljska zopet prevzela vodilno vlogo v izvenevropskem udejstvovanju slovanstva na polju alpinizma. Dr. A. B.

Der Bergsteiger (izdaja ga DAV) je postal nekakšno uradno glasilo Nemškega alpskega društva, odkar izhajajo prejšnje Mitteilungen le kot priloga te revije. Društvo je izdatno znajlo naročnino, tako da je ta lepi planinski list dostopen skoro vsakomur. Letniki se pričenejo za oktobrom. Iz tekočega letnika navajamo nekatere važnejše članke, posebno glede na naše planine. Nanga Parbat in Kančenzenga stojita med inozemskimi gorami seveda v ospredju zanimanja pri Nemcih, saj veljata nekako kot nemški »življenjski prostor« v Himalaji, dasi so hodili nemški planinci tja do sedaj bolj umirat ko osvajat. Lanska ekspedicija (Nanga Parbat 1938) se je končala brez žrtev, pa tudi brez znatnejših uspehov. (Poročilo v oktobrskem zvezku.) — O veliki zmagi nad severno steno Eigerja pripoveduje Fritz Kasperek; priložene slike dobro ilustrirajo ogromno tveganost podjetja. V istem sešitku čitamo prijetno napisani članci Hansa Germa o »Jesenskem potovanju po Karavankah«. Pisatelj ima mnogo smisla za lepoto gorske prirode, a malo za pristnost imen, ki so včasih vsa zveržena. Kdo bi v »Ushova« spoznal našo Olshevo? Imena Rosenkogel (Rožčica), Kahlkogel (Golica), zlasti pa Frauenkogel (Baba) so tovarniške ponarenjenke pristnih slovenskih izvornikov. — Ljubitelj eksoičnih gora bo s hrepenenjem in zadoščenjem prebral pripovedovanje Eug. Eisenmanna o turah v gorovju Ruvenzori, ki leži na angleško-belgijski kolonijalni meji med Albertovim in Edvardovim jezerom in ima štiri pettisočake. — V novembrskem zvezku naletimo med ilustracijami na prijetno presenečenje: dva mojrška pometka našega Slavka Smoleja: celostranski sliki »Senca« in »Solncu nasproti« (Velika Dnina). — V naslednjem sešitku nas vodi po svojem predavanju v Ljubljani tudi pri nas dobro znani Wolfgang Gorter po gorah Afganistana in Irana; kakor vemo, se je Gorter ob tej priliki kot prvi povzpel čez severno steno na vrh Demavenda (5670 m). Poučen je članek »O orodju in opremi zimskega alpinista« (Karl Schmidt). — Zelo problematične pa so trditve in izvajanja dr. Karla Prodingerja v sestavku »Planinstvo kot izraz nordijskega bista«, kjer jemlje pisatelj planinstvo nekako v zakup kot bistveno emanacijo nordijske rase, pri čemer seveda ne more izpustiti Angležev, ki so Nemcem na tem polju dolgo prednjačili

in jih v mnogem pogledu nadkriljujejo še danes; summa summarum: bolesten izliv rasne psihoze. — Vsak smučar pa naj bi si prečital članek »O nezgodah pri smučanju in njih preprečenju« (Alois Kosch v januaru št. 1939). — V popolnoma neznanu pogorju Taurusa Ala-Dag je leta 1938 priredila Celovška podružnica DAV poizvedovalno potovanje; o delu in uspehih ekspedicije poroča dr. H. Spreitzer, ki omenja poleg alpinističnih činov (nad 30 prvenstvenih vzponov, med njimi turo na Demir-Kazik po severnem razu), zlasti tudi znamenite znanstvene izsledke te odprave. — V februarškem zvezku 1939 čitamo obvestilo nemškemu turistom, da smejo z običajnim potnim listom brez vizuma prekoračiti Jezersko, Ljubeljsko in Podkorensko sedlo. Vendar pa dotedanja vizuma na članskih izkaznicah, ki je dovoljeval poljuben prestop jugoslovanske meje, ni več veljaven. (Ni znano, ali sloni ta odredba na enostranskih odločbah nemških obmejnih oblastev, ali na kakšni drugi podlagi.) — Zaradi izredne aktualnosti moramo toplotno priporočiti vsem prizadetim, da si prečitajo članek »V boj proti beli smrti«, ki vsebuje seznam vseh mer in ukrepov, zbranih na podlagi najnovejših dognanj z namenom, da se pri zimskih turah zmanjša število smrtnih nesreč zaradi plazov itd.

Dr. A. B.

Österreichische Alpenzeitung, 60. letnik, 1938, glasilo Avstrijskega alpskega kluba, ki je od lanskega leta dalje podružnica Nemškega Alpenvereina. Ta resna, vsebinsko bogata, alpinistično vodilna revija, ki poroča o planinskih podjetjih svojih članov in o vseh omembe vrednih dogodkih na polju alpinizma sploh, je v preteklem letu ostala na zunaj zvesta svoji skromni obliki in je polagala glavno važnost na tehtnost člankov in temeljito vsestransko informacijo. Kar je bilo v Alpah važnejših dogodkov (Severna stena Eigerja itd.), je verno zabeleženo in opisano; največ pa se piše i v tej i v drugih vodilnih planinskih listih Evrope o azijskih, južnoameriških in arktičkih velegorjih, kjer so še vedno nerešeni najgromadnejši alpski problemi sveta in kjer se bije dalje oster boj med Nemci in Angleži (zadnje čase tudi Francozi in Italijani) za osvojitve vrhuncev sveta. Zato številni članki o Mount Everestu (str. 20, 75, 146) in poročila o poskusih na Nanga Parbatu in Kančenzeno. — Vmes še opisi tur v Hindukušu, v Kilimandžaru in Ruvenzoriju ter poročila o ekspedicijah v Južni Ameriki (Cordillera Blanca itd.). — Novo, zanimivo področje se odpira v Kurdistanu, kamor je bila usmerjena nemška odprava leta 1937. Odkrila je v krajih, ki jih je turška vlada nerada odprla za alpinistična raziskavanja, izredno lep planinski svet. — O naših planinah sta izšla v tem letniku dva članka: Huberta Peterke opis vzpona po severovzhodni steni na Skuto pod naslovom »Samotarka«, v katerem omenja pisatelj tudi samostojne, nove vzpone v severozapadni steni Grintavca in v nekem grebenu Kranjske Rinke, ter M. M. Debelakove poročilo o zimskem sestopu skozi severno Triglavsko steno — odlično napisan članek, močno napet v dejanju, sijajen v slogu in jeziku. — Seveda nas zanima tudi dr. Hansa Bleyer-Härtla duhoviti in pristržni prispevek, ki vsebuje misli ob dr. Kugyjevi za nas tako pomembni knjigi: Pet stoletij Triglava. Spis tudi dobremu poznavalcu Kugyjevih spisov izdatno približa osebnost našega slavnega planinskega prijatelja.

Dr. A. B.

Smrtna nesreča (Rafko Roban). Robanovi v Robanovem kotu pri Solčavi imajo lastno lovišče. Dva Robanova, starejši Tinče in mlajši, 25 letni Rafko, sta 24. novembra šla na lov. Dvigala sta se po strmih, zaledenelih plazovih; Rafko je z derezami vsekaval spredaj stopinje. V tako imenovanem Žigovcu so mu nedanoma odpovedale dereze, padel je v prepad in bil na mestu mrtev. S težavo so truplo spravili domov. Rafko je bil vrl mladenič, ljubljeneec matere (oče mu je padel v vojski), bratov in sestre. Pravkar se je bil vrnil z orožnih vaj.

Odlikovanje. Naš sotrudnik, goreč prijatelj in dober poznavalec naših planin, ki jim je posvečena njegova pomembna »Knjiga o planini« (Beograd, 1938), profesor francoskega jezika Raško V. Dimitrijević v Beogradu, je bil odlikovan z viteškim redom »Legije časti« («Légion d'honneur») francoske republike.

Od uredništva. Gospod Viktor Kač se vabi, da sporoči glavnemu uredniku svoj točni naslov zaradi dogovora o poslanem spisu.

**Pisalni stroj,
pisarniške potrebštine,
nalivno pero**

si nabavite pri našem članu

**Baraga Ludv.
Ljubljana-nebotičnik**

KRUH »TURIST«

Glavna zaloga:

FEIERTAG

Betnavska 43

Telefon števil.

28-24

Podružnice:

NOVA VAS,

Glavni trg, v

trgovini Skaza,

Ulica 10. X.

št. 5.



Črni kruh iz rži je zelo tečen, ostane 8-10 dni
v največji vročini popolnoma svež in zdrav.

NARODNA TISKARNA D.D.

LJUBLJANA, KNAFLJEVA 5

Izvršuje različne moderne tiskovine
okusno, solidno in po zmernih cenah

Telefon 31-22 do 31-26 — Poštni čekovni račun v Ljubljani št. 10.534

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA

SLAVIJA

POSLUJE V VSEH STROKAH
ELEMENTARNEGA IN ŽIV-
LJENJSKEGA ZAVAROVANJA

Tel. 21-76, 22-76

GLAVNO RAVNATELJSTVO V LJUBLJANI

Dom SPD na Komni 1520 m

stoji sredi naših najlepših smučarskih pokrajin. Smučar-začetnik in smučar-planinec imata na razsežnih belih poljanah dovolj prilike za smučanje.

V Domu je centralna kurjava in lastna električna razsvetljava. Na razpolago so 4 sobe z eno posteljo, 12 sob z dvema posteljama, 8 sob s štirimi posteljami ter tri sobe s šestimi posteljami, kopalnice, velika jedilnica z razgledom na Bohinjsko jezero.

Cene penzionov:

za člane SPD in ostalih v Zvezi včlanjenih planinskih društev od din 58.— do din 73.—
za nečlane „ „ 63.— „ „ 78.—
Kurjava dnevno din 3.—.

Pri bivanju preko desetih dni ima gost popust dnevno po pet dinarjev od enajstega dneva dalje.

Cene sobam:

za člane SPD in ostalih v Zvezi včlanjenih planinskih društev od din 10.— do din 25.—
za nečlane „ „ 15.— „ „ 30.—
Kurjava dnevno din 3.—.

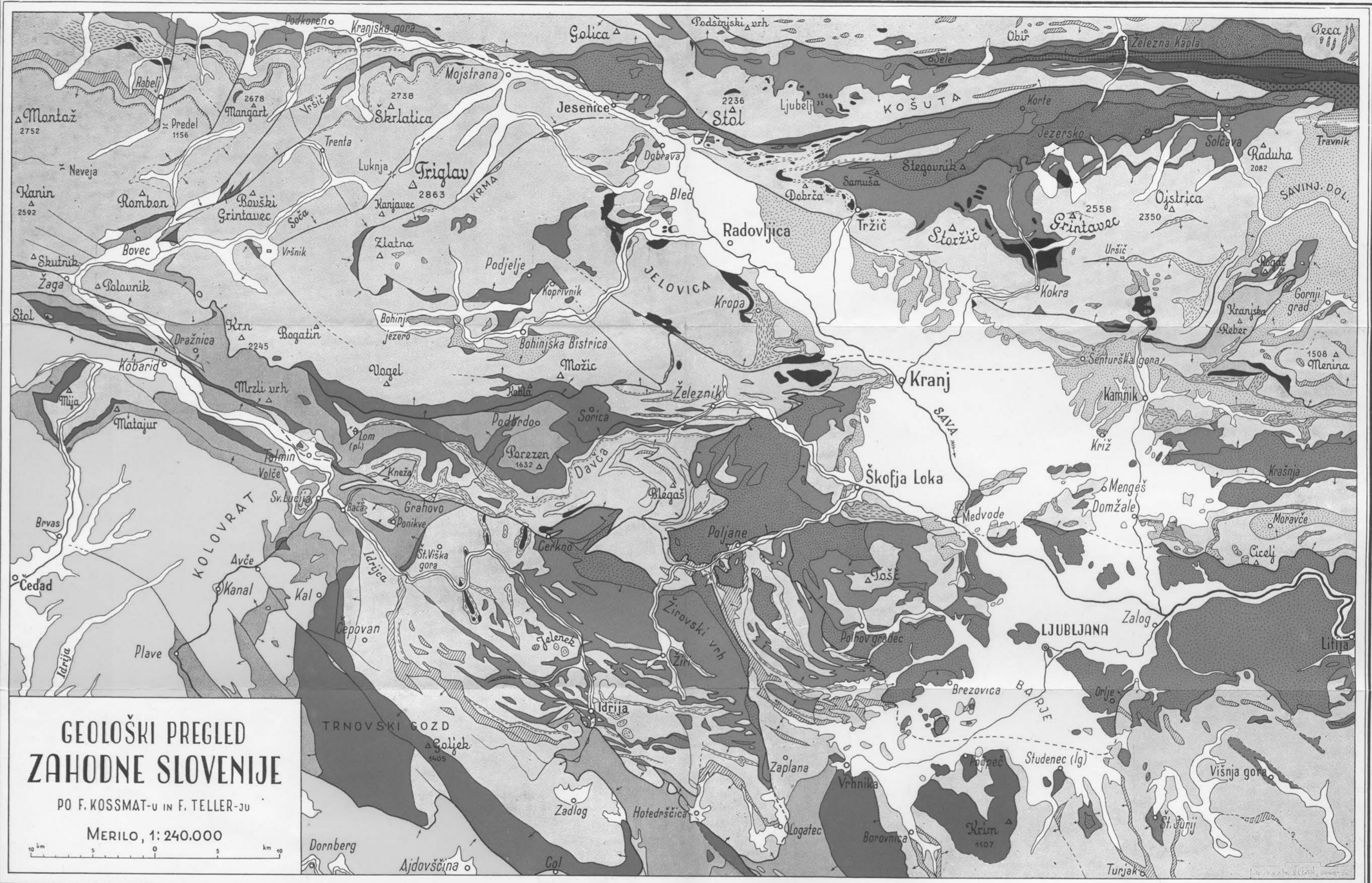
Avtotaksiji so na razpolago v Bohinjski Bistrici od vseh vlakov ter vozijo do „Zlatoroga“. Cena din 60.— za 3 osebe.

Nosači so na razpolago v „Zlatorogu“. Za nošnjo do 15 kg (smuči in nahrbtnik) din 30.—, preko 15 kg din 2.— za kilogram.

Dnevna poštna zveza.

Prijavite se pravočasno na upravo

Doma SPD na Komni,
pošta Sv. Janez ob Boh. jezeru



**GEOLOŠKI PREGLED
ZAHODNE SLOVENIJE**
PO F. KOSSMAT-U IN F. TELLER-JU
MERILO, 1:240.000

Jugoslavanska tiskarna, Ljubljana

- | | | | |
|---|--|---------------------------------|------------------------------|
| Glinasti skriljavec in drobnik (strtigr. nedoločen, deloma sr. trias) | Perm in werfen | Rabeljske plasti (gornja trias) | Oligocen in miocen |
| Silur in devon | Apnenc in dolomit (sr. in g. trias) | Jura | Diluvij in aluvij |
| Stari paleozoik, spremenjen ob tonalitu | Šenturški skriljavec in pešč. (lad. st. tr.) | Kreda | Tonalit |
| Karbon in permokarbon | Wengenske plasti (lad. st. tr.) | Eocenski peščenjak (fliš) | Granit |
| | | | Porfir (lad. st. tr.) |
| | | | Andezit (spod. miocen) |
| | | | Tektonske meje in prelomnice |
| | | | Reke |

Pomen po „Mitteilungen der geologischen Gesellschaft, Wien, Bd. VI 1913“.

Priloga Planinskega Vestnika št. 1/1939; P. Janez Zurga: Iz geologije naših Alp.